Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...гэмнай 1921 оной ...ын 21-һээ гарана. | № 185 (18508) | 1990 оной августын 12, воскресени | Сэн 3 мүн.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН ТОГТООЛ

СССР-эй Верховно Соведые зарлаха тухай.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй дүрбэдэхи сессиие 1990 оной сентябриин 10-да Москва хотодо зарлаха.

СССР-эй Верховно Соведүй Түрүүлэгшэ А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1990 оной августын 10.

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ ПРЕЗИДЕНТЫН УКАЗ

БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМ БАРИЛГАДА ХАБААДАЛСАГШАДТА СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ ГЕРОЙН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Байгал-Амарай түмэр зам барилгада ехэ хубитаяа оруулһанай, үргэлжэ дээрэнь тэрэниие ашаглалгада оруулха ябадал хангаһанай болон ажалай баатаршалга гаргаһанай түлөө **Ленинэй орден ба «Хадуур ба баһта»** гэһэн Алтан медаль барюулгатайгаар **Социалис Ажалай Геройн** нэрэ зэргэ олгохо:

Басин Ефим Владимировичта — «БАМтрансстрой» гэжэ проектно-промышленно - барилгын нэгэдэлэй начальнигта—СССР-эй транспортна барилгын министрэй орлогшодо, Амарай область.

Белоусов Сергей Георгиевичто—Хүүргэ барилгын арбадахи трестын хүүргэ барилгын 74-дэхи отрядай хабсаргагшадай бригадын бригадир, Амарай область.

Бессолов Владимир Аслан-Бековичтэ — «БАМтоннельстрой» гэжэ тусхайлагдамал барилгын управленин начальнигта, Буряадай АССР.

Куликова Нэлли Викторовнада — «Тындатрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 573-дахи поездын штукатурнуудай бригадын бригадир, Амарай область.

Курганский Валентин Антоновичто — «БАМстроймеханизация» трестын оньһожоруулагдамал 94-дэхи колоннын бульдозерой машинистдэ, Амарай область.

Мячин Николай Фёдоровичто — хүүргэ барилгын 9-дэхи трестын хүүргэ барилгын 45-дахи отрядай монтёрто, Эрхүүгэй область.

Огороднichук Ярослав Дмитриевичтэ — «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын зам хабсаргагшадай бригадын бригадирта, Буряадай АССР.

Отвиновский Станислав Антоновичто — «БАМстроймеханизация» трестын оньһожоруулагдамал 147-дохи колоннын комплексно - оньһожоруулагдамал бригадын бригадирта, Амарай область.

Шапаренко Григорий Миновичто — «БАМстройпуть» гэжэ барилгын управлениин барилга-хабсаралгын 577-дохи поездын ахалагша худэлмэри үйлэдбэрилэгшэдэ, Шэтын область.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Президент М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1990 оной августын 10.

Мүнөөдэр—Барилгашанай үдэр

ТАБАН ЖЭЛ: *ажалай түрүүшүүл хөөрэнэ*

УРАН ШАДАБАРИ ХЭРЭГТЭЙ

...лан-Үдын лесотехническэ техникумэй ...мышленна болон граждан барилгын ...тени 1975 ондо дүүргээд, барилга...ралгын 1-дэхи управленидэ плиточ...о ажаллажа байнаб. һүүлэй дүрбэн ...эй туршада плиточнигүүдэй бригади... худэлнэб. Арба гаран жэлдэ барил... объектнүүд дээрэ ажаллахадаа, энэ ...мэриин хэр хүндэ байһые һайнаар ...нооб. Зуун жэлэй саана ямараар хэг...г һэн бэ, тэрэл зандаа үлэнхэй. Ган... бетоной холисо оньһон аргаар худ...дэг гээшэ.

...анай бригада шаажан хабтагайгаар ... шэмэглэдэг, шала хэдэг юм. Мүн мра... гранит, туф, гоёолгын бусад шулуу...аар байшангуудые шэмэглэнэбди. ...най ехэ нарин худэлмэри гэжэ тоо...додог. Бригадымнай гэшүүд олон жэлэй ...ада ажаллажа, иимэ худэлмэри һайн ...ртайгаар хэжэ шадаха болонхой. Жэ...хэдэ, Василий Илларионович Василь...ев, Николай Васильевич Козулин 35, ...едий Ламажапович Дамбаев, Владимир ...евич Соловьёв, Валерий Нимаевич ...ев гэгшэд 10 жэл соо плиточнигээр ...лжэ байна.

...оца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай ...матическа театрай, пионернүүдэй, на...ралгын байшангуудай барилгада хабаа...саажа, туф, мрамор, гранит шулуугаар шангуудые шэмэглэхэ худэлмэри хомор байдаг юм. Республикын газар дайда дээрэ иимэ шулуунуудай хэбтэшэ геологууд элирүүлэнхэй. Тэдэ эдэ хэбтэшэнүүдые промышленна аргаар ашаглаха, бэлэн продукци болгохо предприяти республика соомнай үгы байна. Иимэ промышленность байгуулбал, туф, гранит, мрамор аяар холын Арменииһээ, Дунда Азиһаа асарагдахаяа болихо һэн. Тиигэжэ иимэ шулуу хэрэглэбэл, байшангуудые жэл бүри шардэһэнэй хэрэггүй болоно. Хэды ехэ материал, мүнгэн зөөри алмагдаха байна гээшэб! Энээн тухай ходо бодожо ябадаг хадаа иигэжэ хэлэһэмни ойлгосотой юм бэзэ.

Арбан хүнһөө коллективэй бүридэнэ. Бултадаа дүршэл шадабаритай худэлмэришэд юм. Халаанай турша соо нэгэ хүн табан дүрбэлжэн метр хана шаажан хабтагайгаар шэмэглэхэ дээбаритай. Тэд бригадын гэшүүн бүхэн 7—8 дүрбэлжэн метр хүрэтэр хэдэг. Козулин, Дамбаев, Васильев гэгшэд бүришье ехэ хэмжээнэй худэлмэри һайн шанартайгаар хэжэ, бусад сооһоо шалгардаг юм. Бултадаа шахуу хоорондоо харилсаата хэдэн мэргэжэл шудалжа, бүтээсэ ехэтэйгээр ажалланабди. Тиигэжэ худэлмэригүй һууха ушар болодоггүй.

Гэхэ зуура хирпииэ, бетоной холисо шэмэглэһэн зомди. Харин бидэнэрэй барилсаһан байрын гэрнүүдые, хүүгэдэй саадуудые, магазинуудые, бусадшье объектнүүдые тоолохо болоо һаа, нилээд олон байха.

Гэбэшье туф, мрамор, гранидаар байһэн объектнүүдэ ашаглалгада тушаалгын болзор хойшолуулагдана. Энэмнай барилга дээрэхи мүнөөдэрэй тон хүндүүлхэй гэзар болоод байна.

Мүнөө 60 бүлын байха гэрэй барилгада ажалланабди. Энэ гэрэй кухниин, ваннын таһалгануудай хана, шала, кафель хабтагайгаар шэмэглэнэбди. Эндэ нүүжэ орохо зон манай худэлмэри шалгажа, урмаяа хухарүүлгүй байха гэжэ һананаб. Юуб гэхэдэ, бригадымнай коллектив бүхы ажалаа һайн шанартайгаар хэжэ, гүрэнэй комиссида тушаахын түлөө оролдоно. Тиин энэ зорилгоёо урагшатайгаар дүүргэжэ шадана бшуу.

Плиточник хүн уран гартай байха ёһотой. Байшангуудай хана мозаикаар, хээ угалзануудаар шэмэглэхын тула уран зурааша дутуугүй дүйтэй, уран гартай байха зэргэтэй. «Жилгражданстрой» трестдэмнай плиточнигүүдэй хоёр бригада бии юм. Манаһаа гадна Валерий Филимонович Плишкинэй бригада худэлнэ. Тэндэ мүн арбаад хүн ажалладаг. Элдэб шулуугаар байшангуудые шэмэглэхэ дээбари эдэ хоёр бригадада үгтэнэ. Теэд иимэ дээбари саг үргэлжэ үгтэжэ байдаггүй. Энээнһээ боложо, бригадын зарим гэшүүд шулуугаар байшангуудые шэмэглэдэг кооперативуудта худэлхэеэ ошоно. Эндэ салин хүлһэниинь ше манадайхиһаа һураггүй ехэ болоод барилгын бусад материалнуудай дуталдахада, шулуушад, модошо дархашуул, штукатур-шэрдэгшэд миин байха баатай болодог. Илангаа һүүлэй үедэ барилгын материалнуудаар хангалга хаа хэанагүй гэхээр муу болоо. Иигэжэ даажа аба-

юм. Манай коллективэй нэгэ хүн иимэ кооперативта худэлхэеэ ошоо һэн.

Анхан плиточнигүүдэй бригада трестдэ яһала олон һэн. Бригадануудые томодхожо, комплексно болгоходонь, иимэ коллективэй бүридэлдэ хэдэн плиточнигүүд оруулагдаа бэлэй. Тиихэдэнь плиточнигүүд ганса кафель-хабтагай, мрамор, гранит шулуу хэрэглэн ажаллаха дүй дүршэлөө гээнэ. Тиигэжэ зарим хүнүүд манай тусхайлагдамал бригадада орохо дуратай байдаг. Минии һанахада, бэрхэ худэлмэришэдые тараажа һалгаахагүйн тула мрамор, гранидай хэбтэшэнүүдые ашаглаха промышленность байгуулха саг тулажа ерээ.

С. ЗАЙГАНОР,
«Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин бригадир.

Тэжээл бэлэдхэлгэ—бүгэдын хэрэг

ХОЁР ХАЛААНДА

...ажахын хоёр боло...үбаарһанайнь һүүл...оропой совхоздо 1170 ...а сабшалан үлэн... ...эхи ахамад агро... А. Д. Тюткинэй хэ...нэй ёһоор, энэ жэлдэ ...алангайнь ургаса ...ше һайн бэшэ. Гек...бүриһөө дунда зэр... 12,5—13 центнер үб...абтахаар хараалаг...а.

...нөө тус ажахыда үб...дэй оньһожоруулаг...л 5 звено сабшалан ...худэлжэ байна. Хура бороогой ходо орожо байһанһаань боложо, даб дээрэ һурилэгдэһэн үбһэниинь үшөөл бага, оройдоол 2000 хүрэхэгүй центнер үбһэн хуряагдаа.

— Харин витаминтай ногооной гурил гаргаха худэлмэри муу бэшээр ябуулагдана. АВМ-0,65 түхэлэй хоёр агрегат зэргэ худэлгэнэбди,— гэжэ ахамад агроном хэлээ.

Бидэнэй тэндэ ябаһан үдэр, августын 9-дэ хоёр агрегадынь хамта түрүүшын 50 гаран тонно гурил татаад байгаа һэн.

— Шэнгэн түлишын, гурил болгохо ногооной таһалдаагүй һаань, бидэш хура бороодошье ехэ һаатахагүйбди. Манай хоёр агрегат хамтадань 700 тонно витаминтай ногооной гурил гаргаха зорилготой юм. Тэрэнээ заатагүй дүүргэхэл ёһотойбди. Түрүүшээр халаахай, хээрын ногоо сабшажа, намаа набшаарнь гурил гаргадаг байгаабди. Энээндэ зорюулжа тариһан холимол ургасые һаянай сабшажа эхилээбди. Бүхыдөө 200 гектар тиимэ тараан бии юм. Ургасань яһала һайн. Мүнөө ногооной гурилай гараса һураггүй ехэ боло, жо байна,— гэжэ машинист Г. И. Рыбаков хэлэнэ.

Тэрээнтэй хамта механизаторнууд А. П. Саликов, Р. В. Злыгостев гэгшэд бэе бэеэ һэлгэжэ байгаад, АВМ түхэлэй агрегадуудаа хоёр халаанда худэлгэдэг.

В. ДАМПИЛОВ,
районой «Зэдын үнэн» газетын худэлмэрилэгшэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Барилгын талаар габьяатай байһанайнь бэ удаан саг соо аша үрэтэйгөөр худэлмэрилһэнэйнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **«Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо гэбэл:

Лямичев Виктор Павловичта — «Спецстроймеханизация» трестын автомобильна кранай машинист.

Санамян Владимир Михайловичта—Зэдын районой Оёорой совхозой барилгашадай бригадын бригадир.

Хуторной Николай Васильевичта—«Улан-Удэтрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 398-дахи поездын начальник.

Шагинян Макиртич Карпетовичта—Зэдын районой «Мир» колхозой барилгашадай бригадын бригадир.

• • •

Үйлэдбэридэ үндэр үрэ дүн туйлаһанайнгаа ба барилгада удаан саг соо аша үрэтэйгөөр худэлмэрилһэнэйнгөө түлөө «Спецстроймеханизация» трестын автоскреперэй машинист нүхэр **Сластин** Галактион Лаврентьевич Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

РСФСР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездын тогтоолтой зохилдуулан, байгша ондо РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съезд болохо юм. Бусад олон асуудалнуудай хажуугаар агропромышленна комплексын хүгжэлтын болон Россин Хүдөө нютагуудые һэргээлгын программа тус Съезд хаража үзэхэ байна. Эдэ бүгэдэһөө уламжалан, болохоёо байгаа Съездые бэлдэлгэдэ хүдөөдэ болон хотодо ажаһуугшадые эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум уряалаад, газар тухай болон таряашанай ажахы тухай, хүдөө нютагай социальна болон духовно һэргэлгэ тухай Россин Хуулинуудые зохёохо ба батален абаха талаар өөһэдынгөө дурадхалнуудые оруулыт гэжэ хандаба.

Газетэнүүдэй хуудаһануud дээрэ болон олондо мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг бусад хэрэгсэлнүүдтэ үнэн сэхэ, хэрэг бүтээмжэтэй хөөрэлдөө хэхыень худэлмэришэд болон колхознигуудые, алба хаагшад болон интеллигенциие, арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэдые болон мэргэжэлтэдые уриһан байха юм.

Өөһэдынгөө һанамжануудые **205-49-01** гэһэн номертой сэхэ телефоноор хэлэхэдэ болохо. Хүдөөгэй социальна хүгжэлтын, аграрна асуудалнуудай болон эдеэ хоолой талаар РСФСР-эй Верховно Соведэй Комитедтэ байгша оной августын 15-һаа эхилжэ, РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съездын нээгдэтэр 14 сагһаа 19 саг болотор амаралтын үдэрһөө бэшэ үдэрнүүдтэ энэ телефон худэлхэ.

РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съезд бэлдэлгэ, АПК-гай хүгжэлтэдэ хабаатай бүлэг документнүүдые хаража үзэлгэ Россин хүдөө нютагуудые шэнэдхэлгын болон зониие эдеэ хоолоор хангалгын талаар түрүүшын хэрэг бүтээхы алхам болохо байна.

Зунай бэлшээриие зүбөөр хэрэглэе!

ЭРШЭ ЗОРИГТОЙ

...нга ногооной элбэгтэ үхэр ...а үлэмжэ һайнаар тарга...ка абаха гээшэ Захаминай ...ной бүхы малшадай гол ...лго болоно. Энээнһээ гад...яха, һү үйлэдбэрилгые го...йгоор нэмээжэ, эдеэ хоо... продуктнуудые элбэгээр ту... тэмсэл эдэ үдэрнүүдтэ ...дэнэ.

...йоной малшад, һаалишад ...ндэ мяха, һү худалдаха ха... жэлэйнгээ түсэбые холо ...үлэн дүүргэһэн байна. 1990 ...ой түрүүшын хахадта гүрэн... мяха худалдаха түсэб 173 ...оцентээр бэелүүлэгдэбэ. Бэ...лэй пунктда бүхыдөө 8400 ...тнер шанартай тарган мяхан ...лдагдаа. Энэнь нёдондо...итой сасуулхада долоон ...оцентээр үлүү юм. Илангаяа ...хайловкын, Далахайн, Ёнгор...йн совхозуудай малшад ха... жэлэй туршада хараалһан ...бөө тус тустаа 2,3—2,5—3,3 дахин үлүүлэн дүүргэжэ шадаа һэн. Түрүүшын хоёр совхоз гүрэндэ 850—850 центнер мяха худалдаһан байна. 1300 центнер мяха худалдаһан Санагын совхоз түсэбөө 109 процент дүүргэжэ шадаба.

Гадна гүрэндэ һү худалдаха түсэб урагшатайгаар дүүргэгдээ. Бүхыдөө 25 750 центнер һүн тушаагдажа, хахад жэлэй дээбари 104 процентдэ хүргэгдэбэ. Хамниин, Хуртагын, Дүтэлүүрэй, Ёнгорбойн совхозуудай һаалишад үлэмжэ ехэ һү гүрэндөө худалдаһан байна. Ажахынуудай эрхим һаалишад үнеэн бүриһөө һү ехээр һаажа, горитой дүнгүүдые туйлажа байна. Жэшээлхэдэ, Хамниин совхозой һаалишан Е. Ю. Беломоева жэлэй эхиһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1756 килограмм, Зэдын комбинадай «Закаменский» совхозой Е. П. Максимова—1746, Дүтэлүүрэй совхозой О. Б. Бельжанова—1715, П. Р. Жапова—1707 килограмм һү һаагаад, районой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түгэсхэлэй жэлэй түсэб, уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула һайн үндэһэ һуури табиһан Захааминай малшад, һаалишад улам шударгыгаар ажаллана. Буруу, хашарагуудые түргэн томо болгожо, һайса шахаха талаар Ёнгорбойн, Харацайн, Михайловкын совхозуудта һайн байранууд түхеэрэгдэжэ, түрүү технологи шудалһан дүй дүршэлтэй малшад шье олошорбо. Мяхалиг томо бэетэй казахай сагаан толгойто, мүн хальмаг үүлтэрэй үхэрнүүд Захаминда нютагжаһаар үниинэй гээшэ. Захаминда үсхэбэрилэгдэһэн тарган, шэмэ ехэтэй үхэрэй мяхан республикаһаа гадуур мэдээжэ болонхой. һүүлэй үедэ гансашье мяхалиг үүлтэрэй бэшэ, мүн һү шэмэтэй мал олошоруулан үдхэхэ худэлмэри эндэ хаа хаанагүй дэлгэржэ байна. Гол түлэб мяхалиг томо бэетэй хальмаг үүлтэрэй мал үсхэбэрилдэг Далахайн совхоз нёдондо Яруунын районһоо симментал үүлтэрэй 80 гунжа худалдажа асараад, һаалиин үнеэдэй шэнэ фермэ эмхидхээ юм. Мүнөө эдэ үнеэдынь тугаллажа, оньһон аргаар һаагдажа байгаа юм.

һаяшаг Хуртагын совхоз Мухар-Шэбэрэй районһоо һү шэмэтэй үнеэдһээ абтаһан 100 гунжа худалдажа асараад, Самсаалай һү һаалиин фермын һүрэг үнеэдые һэлгэхээр худэлмэри ябуулжа байна. Энэ совхозой ахамад зоотехник Н. Д. Янжиевтай уулзахадамнай иигэжэ хөөрэбэ:

— Шэнээр эмхидхэгдэһэн манай совхоз бүхы юумэеэ шэнэлхэ хэрэгтэй болошонхой. Наһатай болоһон һүрэг үнеэдээ шэнэлхын тула Мухар-Шэбэрһээ 100 гунжа худалдажа абаха баатай болообди. Энээнһээ гадна Элхидэ 250 гунжан һайнаар харууһалагдажа, таргалуулагдажа, искусственна аргаар үрэжүүлэгдэхээр бэлдэгдэжэ байна. Малай үүлтэрые һайжаруулжа, түл абалгадаа онсо анхаралаа хандуулжа, ажахыгаа түргэн хүгжөөхэ эрмэлзэлтэй байналди даа,— гэбэ.

Малаа үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ зорилгоор аһан шадалаараа ажаллажа ябаһан хүнүүд һүүлэй үедэ олошорхол байна. Тэдэнэй нэгэн Цахирай совхозой Ехэ-Цахирай һү һаалиин фермэдэ Дулма-Сурэн Юможаповна Аюшеева техник-үрэжүүлэгшээр һүүлэй хэдэн жэлэй туршада эрхимээр ажаллажа байдаг. Үнеэ болон гунжануудые искусственна аргаар үрэжүүлхэ талаар һайн эрдэм мэдэсэтэй, баян дүй дүршэлтэй болоһон хадаа Дулма-Сурэн Юможаповна үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө тугал абаа һэн. Районой техник-үрэжүүлэгшэдэй конкурсдо гурбадахи һуури эзэлээд, республикын конкурсдо хабаадалсахадаа, эрхим 40 техник-үрэжүүлэгшэдэй тоодо оролсоһон юм. Байгша ондошье тэрэ үнеэн бүриһөө тугал абаха эрмэлзэлтэй.

М. ГОНЧИКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Районой эрхим техник-үрэжүүлэгшэдэй нэгэн Д-С. Ю. Аюшеева. 2. Харацайн совхозой казахай сагаан толгойто үүлтэрэй һүрэг мал бэлшээридэ.

Б. ТАБДАЕВАЙ фото.

ШЭНЭ УНИВЕРСИТЕТ

Москвада ород-американ университет бии болгохо тухай хэлсээн СССР-эй Наукануудай академиин, М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ университедэй болон Вашингтоной «Индепендент» юниоерсити» эмхиин хоорондо батталагдаба.

Энэ хадаа манай орондо урдань үзэгдөөгүй һуралсалай эмхи зургаан болоно. США-һаа ерэһэн профессорнүүд экономико, бизнес болон англи хэлэ зааха юм. Харин совет мэргэжэлтэд американ отделенидэнь лекцинүүдые уншаха. Россин бэеэ даахан түрүүшын университет хаана байрлахаб гэжэ мүнөө мэдэгдэнэгүй.

«Ород - американ» гэһэн манай университедэй нэрэ тэрэниие бии болгогшодой Россида илангаяа дуратай байһаниинь харуулна. Саашадаа университедэй филиалнууд бусадшье союзна республиканнуудта бии болгогдожо магадгүй,— гэжэ «Индепендент юниоерсити» эмхиин президент Э. Лозинский хөөрэнэ.

Тус эмхи совет хажуутай хамта Вашингтондо, Женевэдэ, Римдэ хамтын хэдэн конференцинүүдые үнгэргэхэ гэжэ хараална.

— Манай университедэй гол зорилго юун болоноб гэхэдэ, сүлөө дэлгүүрэй оршон байдалда худэлхэ мэргэжэлтэдые бэлдэхэдэнь Россида туһалха хэрэг болоно.

(ТАСС-ай корр.).

ЕРЭЭДҮЙДЭ— ЗАМБУУЛИНАЙ ЗАВОДУУД

ЗВЁЗДНЫЙ ХОТО (Москвагай область). (ТАСС-ай корр. Ю. Хрустов). Эндэ, августын 10-да занишалта пресс-конференци болобо. Космонавтнуудые бэлдэлгын Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ түбэй профилакториодо ниидэлгын һүүлээрхи медицинскэ шэнжэлэлгэ гаража байһан А. Соловьёв болон А. Баландин журналистнуудай асуудалнуудта харюусаба.

Космонавтнууд үнгэргэһэн ниидэлгынгээ онсо хажуунууд тухай хөөрөө, газар дээрэ мэдэрһэн түрүүшынгээ мэдэрэлнүүд тухай хэлээ. Манай ниидэжэ ябаһан хахад жэл нэгэ үдэр шэнгеэр үнгэрөө гэжэ А. Баландин хэлэһэн байна. Ямаршье орёо байдалда хүдэлхэдэ хүнгэн байгаа, юуб гэхэдэ, Газарай дэмжэлгые саг үргэлжэ мэдэржэ байгаабди гэжэ космонавтнууд тэмдэглээ.

Эрдэм-шэнжэлэлгын «Мир» комплекс, тэрэнэй элдэб янзын эрдэмэй аппаратура болон технологическа түхеэрэлгэнүүдые һайнаар хэрэглэхын, ашаглахын тулада мүнөө бүри олон хүнһөө бүридэһэн экипаж хэрэгтэй гэжэ «булагууд» онсолоо. Иигэжэ техникын бүхы арга боломжонуудые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, космонавтнуудай хүдэлмэриин бүтээсые дээшэлүүлхэ аргатай болохо байна. Юуб гэхэдэ, энэл ушарта мэргэжүүлгэ тухай бодото дээрэнь хэлэхээр ха юм.

һаяын ерээдүйдэ замбуулинай бүхэли заводуудай худэлдэг болоходо, эгээл иимэ байдал тогтохо. «Кристалл» гэжэ тусхайлагдамал модулиин пеэшэнүүд сооһоо эрхим шанартай полупроводниково материалнууд, тэрэ тоодо үнэтэй шухаг монокристаллнууд абтанхай. Тус модулиие замбуулинай заводуудые байгуулгын эхин гэжэ тоолоходо болоно. Тиигээдшье бүхы эдэ кристаллнууд СССР-эй Электронно промышленностиин министерствын захилаар хэгдэхэ ха юм.

ЗАМБУУЛИНАЙ ВАХТА ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Геннадий Манаков болон Геннадий Смекаловай эрдэм-шэнжэлэлгын «Мир» гэжэ комплекс дээрэ үнгэргэжэ байһан замбуулинай вахтын түрүүшын долоон хоног түгэсэбэ.

Замбуулинда элдэб материал шэнжэлхэ, газарай нюруу дээрэһээ адаглан шэнжэлхэ талаар ерээдүйдэ үнгэргэгдэхэ худэлмэридэ «Зона—02» гэжэ технологическа түхеэрэлгые бэлдэхэ талаар худэлмэри августын 10-да экипажда даалгагдаа. Мүн амарха болон физическэ һорилгонуудые хэхэ саг үгтэнхэй.

«Кристалл» модулиин гадаала хажууда тодхогдоһон эрдэмэй аппаратура хэрэглэлгэтэйгээр туршалганууд үргэлжэлһөөр. Замбуулинай туяаралгын дайдын-элшэ хүсэнэй шэнжэ шанарай ямар байһаниие хэмжэхэ, конструкционно эд хэрэгсэлнүүдтэ замбуулинай ямараар нүлөөлдэг байһаниие тодоруулха талаар туршалганууд мүн лэ хэгдэжэ байна.

Медицинскэ хиналтын дүнгүүдэй ёһоор космонавтнуудай бэе һайн. Жолоодогдодог «Мир» комплексын ниидэлгэ һайнаар үнгэрнэ.

Мүнөөдэр — Барилгашанай үдэр

ТОГТООЖО ХҮДЭЛГӨӨ ҺАА...

Улаан-Үдэдэ ажаһуугшадта телефонууд аргагүй дуталдана гэжэ мэдээжэ. Советскэ районой 20 мянган номертой автоматическа телефонно станциин хэзээ ашаглалгада тушаагдаха тухай зон асуужал байдаг. Заримдаа өөһэдөө барилгадамнай ерэжэ һонирхоно. Һанаагаа зобохонь ойлгосотойл даа.

Манай «Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 3-дахи управлениин 1-дэхи участогай начальник Д. Д. Дашицыренов түрүүтэй энэ объектын барилга ябуулнабди. Ажалнай өөрын бэрхэшээлтэй, өөрын онсо шэнжэтэй. Гол түлэб үйлэдбэриин байшангуудые бодхоодогбди. Гэр барилгаһаа амар гээд зарим зон һанадаг. Үнэн дээрээ тиимэ бэшэ. Объект бүхэндэ саг үргэлжэ шэнэ юумэнтэй дайралдахаш. Жэшээлбэл, АТС барихадаа кабель-утаһа гаргаха хэдэн олон нүхэ һүбэ орхижо, технологическа оньһон зүйлнүүдтэнь тааруугаар таһалгануудыень түхеэрнэбди.

Ерэхэ жэлэй 3-дахи кварталда энэ байшангаа ашаглалгада тушаахабди. Сметнэ үнэ сэнгынь — 1 миллион 56 мянган түхэриг юм. Мүнөө жэлдэ 600 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ агад, энэ түсэбэй 55 процентнь хахад жэлэй туршада бэелүүлэгдээ.

Кадрнууд дуталдана. Илангаяа шулуушад. Үдэшэлэн тээшэ эсэгдэхэ даа, нюрга һээр шархирха, үбдэхэ. Юунэйшье түлөө зобохо болоо юмбиб гээд орхёод ябашадаг хүнүүд дайралдадаг. Юрэнхыдөө ажалда ороһон зоной олониинь лэ гэр байра абаха һанаатай ерэнэ ха юм. Ондоо ямаршье урмашуулгаар, ямаршье мүнгөөр иишэнь хүниие татахагүйш.

Ушар иимэһээ шулуушанай ажалда оньһожоруулга хэрэгтэй гээд үнинэй һанадагби. Ямар оньһон түхеэрэлгэнүүд бэ — хэншье хэлэхэгүй. Эрдэм-техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхые оролдогшод олон ха юм. Ухаагаа гүйлгэг лэ. Бодожо үзэхөөр юумэн барилгада үсөөн бэшэ. Һанахада юрын аад, бүтэсэгүй юумэн хэдышье бии. Нэгэ иимэ жэшээ. 1,5 кубометр холисо хэрэгтэй гээд захил хээ бэлэйбди. Хоорондохи таһалгада бага сага хэрэглэхэ гэжэ... Теэд үдэ болотор тэрэнь асарагдадаггүй. Харин үдын һүүлээр хэмһээ хэдэн дахин ехые эльгээжэрхидэг. Узелда хүдэлэгшэдтэ хэлэжэшье, ойлгуулжашье ядаабди, шортоо даа.

Энээнэй урда бригадамнай олон шухала объектнүүд дээрэ хүдэлһэн ааб даа. Мяха-консервын комбинадай холодильник һэльбэн шэнэдхээ, һүнэй комбинадай, үрэ жэмэсэй баазын, мелькомбинадай, «Теплоприбор» заводой үйлэдбэриин талмайнуудые үргэдхөө, «Бурятфермаш» нэгэдэлдэ столово баряа һэмди. Шанар һайнтайгаар хүдэлмэриеэ хэхые оролдонобди.

Шэнэ чертёжнуудые баримталан, үйлэдбэриин технологидо тааруулан хүдэлхэдөө, хааяа ядарнабди. Гэхэһээ гадна байшангай баригдажа байха үедэ эдэ чертёжнуудынь хуушарна, тиимэһээ заримдаа бодхооһоноо эбдэхэшье саг гарана. Голхорхо юумэн үсөөрнэгүй. Кранай электродвигателиин нэгэ зүйл эбдэрээд, «Спецстроймеханизация» трестын барилга-оньһожоруулгын 2-дохи управленидэ хандаа һэмди. Теэд хэдэн үдэр мэргэжэлтэдые эльгээнэгүй. Иигээд лэ бүхы юумэеэ хоорондонь холбоотойгоор бодомжолоод үзөө һаа, барилгын гэзгэдэ орохо ушар шалтагаан ямар нэгэн гансал зүйлһөө дулдыдадаг бэшэ юм.

Гуша гаран хүнһөө бүридэдэг бригадымнай гэшүүдэй олониинь 27—28 наһатай. Элдэб үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд хүдэлнэ. Буряад хүбүүд илангаяа олон. 10—20 жэлэй саана үсөөн һэн, мүнөө городой ямаршье барилгануудта хүдэлнэ. Һайнаар ажалладаг зон соохоо Е. В. Борсоев, С. Л. Минтаев, А. В. Атуев, Б. Б. Гарипов гэгшэдые нэрлэмээр. Өөрөө би чуваш яһанай хүм.

5—6 жэл соо хүдэлһэн хүндэ болбосон түхэлтэй гэр байра үгтэдэг юм. «Барилгашан» гэһэн профилакториин үүдэн хэзээдэшье сэлеэтэй. Теэд хүбүүднай залуу, элүүр, тиишээ ошохоёошье һанадаггүй. Юрий Бичиханов һая ВДНХ ошохо путёвкоор шагнагдаа.

Участогай начальник Д. Д. Дашицыренов, мүн дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдшье нэгэл юумэндэ һанаагаа зобонхойбди. Хүбүүдээ тогтоожо хүдэлгөө, барилгын үйлэдбэридэ дуршуулаа, дурлуулаа һаа, болохол һэн. Сэдьхэлэй татасатай болоо һаа, ондоо тээшээ тэгүүлхэгүй бшуу.

Н. КРЫТЦЕВ,
трестын 3-дахи СМУ-гай бригадир.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ЕРЭЭДҮЙДЭ ЯМАР БАЙХАБ?

Гүрэнэй архитектурно-барилгын шанарай талаар районой хиналтын инспектор Ц. Ж. Дылыков Ивалга һуурин ерээдүйдэ ямар байхаб гэһэн асуудалда иигэжэ харюусаба:

— Үндэр томо байшангууд бодхоогдохогүй. Гол түлэб 2—3 дабхар гэрнүүд Ивалгын ерээдүйн түхэл шэнжые бүрилдүүлхэ юм. Энэ һууриниие хүгжөөхэ гэхэдээ, үргэдхэхэ гэһэн удхатай бэшэ. Гэбэшье харгын урда тээхи газар бага сага зээлхэ һанаан бии. Нэн түрүүн больнична комплекс бариха тухай хэлэгдэнхэй. Тэндэ газар үгэхэ гүйлтатайгаар республикын Министрнүүдэй Соведтэ райгүйсэдком хандаа юм. Харюу үшөө үгтөөгүй. Бүри 1985 ондо һууринай үргэн ехэ түсэб хэгдээ һэн. Мүнөө энэнь хуушараа. «Бурятгражданпроект» институт нэгэ бүхэли эскиз бэлдэжэ байнхай.

— Үнэн дээрээ аятай хэ, хүдөөдэ үсөөн дабхартай гэрнүүдые барихада,— гэжэ хөөрөөсэнь дэмжэнэбди.

— Тиимэ ааб даа. Газартаа дүтэ. Участогуудые үгөө һаа, бүришье аятай. Гараж бариха талмайтай байха ёһотой. СССР-эй Госстройһоо иимэ заабари ерэнхэй. Эндэхи зондо ехэ һайшаагдана. 79 квартиратай томо панельнэ табан дабхар гэр удэнгүй, августын һүүл багаар ашаглалгада тушаагдахань. Ондоо иимэ гэр баригдахагүй,— гэжэ Цырен Жигжитович хөөрэнэ.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй капитальна барилгын управлениин захилаар баригдажа байһан 24 квартиратай гэр харахаяа ошобобди. Ивалгын баруун захада хирпиисээр энэ гэр бодхоогдоно.

— Газарай хүдэлэлгын 9 балл даахаар энэ барилга хараалагданхай. Район дотор 8 балл харгадаа абтадаг юм. Энэ гэрэй һууриин газарай намаглиг байһан туладань 1 балл дээгүүр абтаба гээшэ,— гэжэ инспектор нүхэрнай тайлбарилна.

Шулуушад шуналтай, урматай хүдэлжэ байба. Анханайшье ондоо хүнүүдтэй үгэ залгалдаха огтолон дурагүй бригадир В. Д. Калугин хүрзэтэрээ шог зугаа хаяад абана. Урматай хүдэлмэриинь шалтагаан ори ганса юм: хирпиисэшье, холисошье үлүү гарамаар бии. Хүдэлжэ мэдэ. Забһарлалдаал хоёр үгэ андалдажа гү, али фотообъектив руу анхараадшье абэхада богохо. Жэшээлбэл, табадахи разрядай шулуушан М. Б. Жамбалов хорёод жэлдэ эндэ хүдэлнэ. «Үлүү габьяа намда үгы. Дүрыем буулгаха гэжэ бү зобогты»,— гээшье һаа, наашаа эрь-

өлдөхэ зуураа ялас гэмээр энеэбхилжэрхихэ юм.

Эдэмнай хадаа «Бурятскагропромстрой» нэгэдэлэй Ивалгын ажахынууд хоорондын нүүдэл оньһожоруулагдамал колонкын барилгашад гээшэ. Олонойнь ажалай дунда зэргын стаж 15—20 жэл юм. 4 бригада эндэ хүдэлнэ. Район дотор элдэб объектнүүдые бодхоопон ааб даа. Малай байра, овощ хадагалха склад, һургуули гэхэһээ эхилээд, тоолохо болоо һаа, захагүй.

Саг үргэлжэ барилга һайн шанартайгаар ябуулагдадаг юм байна. Анханай наринаар хэжэ һураһан хадаа арганьгүй, дэдэнхэй. Жэшээлбэл, хэмхэрхэй хирпиисэ табяа һаа, забһарыень холисоор дүүргэхэ хэрэгтэй. Харин иигээд орхёо һаа, үбэлдөө хүйтэ дааха. «Хэрэхэдэ бараг лэ гэр байна. Юундэ хүйтэн гээшэб?» — гэжэ кимэл ушарта гэмэрэлдэдэг ёһотой.

Хэрбээ шулуушадай толгойгоошье үргэхэ забдагүй һаань, штукатур-шэрдэгшэд забһарлалдаа ногоохон вагончик соогоо амаржа, налгай хөөрэлдэжэ һууба. Хүхюутэйнүүд, гомдол, голхорол үгы.

— Колоннымнай начальник Анатолий Данилович Половинкые барилгашадай һайндэрөөр газетээр дамжуулан амаршалыт. Тэрэнэй ерэхэдэл нам гээбди.. Урдань яашье ээдэлдэггүй һэмди. Кожевин, Луковкин гэгшэдэй байхада...

— Залуу хүн гү, Половинкотнай?

— Үгы. Үбгэн. Хоёр жэлһээ пенсидэ гараха. Гэбэшье ямаршье залуу хүнһөө үлүү шадабаритай. Участогай начальник Семён Куприянович Кравцовые тэмдэглээрэйт. Бэрхэ хүн.

Эхэнэрнүүд хорёод жэлдэ эндэ хүдэлнэ. Гэбэшье өөһэдымнай үхибүүд манай зам бү дагаг гэлдэнэ. Аргагүй хүшэр. Бригадир Л. М. Емельянова, О. М. Морозова, Л. М. Попова, Л. П. Копцелович үнинэй хүдэлмэрилэгшэд, харин Л. А. Зеленец ерэһээр хэдэн жэл болобо. Хүүгэдэй байшанда хүмүүжэһэн юм. Ерэһэнһээнь хойшо эхэнэрнүүд басагые өөрынгөө үхибүүн мэтээр дэмжэжэ, туһалжа байдаг. Үнгэрһэн жэлдэ Зеленец квартиратай болоо, удангүй Анапада үхибүүгээ абаад ошожо амарха. Байгалай эрьедэхи «Чайка» турбазада амардаг, орон соогуураа түлөөһэгүй путёвконуудаар аяншалдаг тухайгаа эдэнэр сэдьхэлээ ханграар хөөрэбэ һэн.

Байгша оной ноябрь һарада энэ гэр ашаглалгада тушаагдаха юм. Хараалагдаһан болзорой бодотоор сахигдажа, саг соогоо зоной нүүжэ орохын тула оролдогшод соо модошо дархашуул Г. Г. Бадмаев, В. Г. Банзаракцаев, И. И. Степной гэгшэдые нэрлэмээр. Илангаяа гэрэй дүрбэдэхи дабхарта барилгашадай өөһэдынь түбхинэн орохо байранууд бии гэжэ мэдэхэдээ, бүри урмашанги.

Г. ТУРТУЕВА,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Шанарай талаар районой инспектор Ц. Ж. Дылыков барилгашадта заабари үгэнэ. 2. Шулуушан М. Б. Жамбалов. 3. Гэрэй гадаада түхэл.

Х. БОРИСОВАЙ фото.

Публицистын һанамжа

КПСС БОЛОН ИНТЕЛЛИГЕН... ХАМТАДАА ГҮ, АЛИ АМЯАРАА...

«Интеллигенциин дунда нигилизм, юумэ оройдоо тоохогүй ябадал, партида этигэхэгүй байдал улам батажан тогтоно, националис бодомжонууд шангадана». «Арадай эрдэм һуралсалай, эрдэм ухаанай болон соёлой талаар КПСС-эй политика тухай» партиин XXVIII съезд дээрэ баталагдан абтаһан резолюци соо иигэжэ хэлэгдэһэн байдаг.

Съездын хүдэлһэн хоёр долоон хоногой турша соо зүбшье, зүб бэшэшье олон тоото гэмнэлгэнүүд хэлэгдэһэн байха юм. Тиихэдээ журналистнуудта, эрдэмтэд-экономистнуудта, ниитын эрдэмэй түлөөлэгшэдтэ эгээл олон иимэ гэмнэлгэнүүд хэлэгдээ һэн. КПСС-эй дээдын хуралдаанай делегадуудай зариманиинь, тэдэнэй тоодо партийнэ болон гүрэнэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон сэрэгэй начальнигууд ороно, интеллигенцидэ харша бодол баримтална гээд элеэр харагдажа байгаа һэн.

Энээндэ харша болгогдон, хүдэлмэришэд болон колхознигуудта зорюулагдажа, магтаалай үлүү гарама үгэнүүд хэлэгдээ. Хүдэлмэришэн ангиие болон таряашадые интеллигенцитэй зүришэлдүүлжэ, тэдэниие хоорондонь хэрэлдүүлхэ һэдэлгэ гаргагдаа гэһэн тобшолол зарим эдаглагшад гаргаһан байха юм.

Мүнөө эрид шангаар шүүмжэлэгдэжэ байһан аппарадай эгээл консервативна хубинь политика тухай балай ехэ ойлгосогүй зоной дэмжэлгэдэ хүртэхын тулада иимэ тактика хэрэглэнэ гээшэ ха. Ажаһуудалай хэм хэмжээнэй уналгаар дураа гутаһан арадай уур сухалые хубилган шэнэдхэлгэдэ, һаяын сагта дэлгүүрэй экономикодо оролгодо эсэргүүгээр хэрэглэхэ гэжэ партийнэ номенклатура оролдоно гээшэ ха.

Съезд дээрэ тодорон харагдаһан хараа шэглэлнүүд, бодомжонууд интеллигенциин һанаае зобоонгүй байхын аргагүй юм. Тоталитарна засагай үедэ интеллигенциһээ ехээр хохидоһон зон байгаагүй. Тэрэнэй олон тоото эрхим түлөөлэгшэдынь хашалагдаа, хамагдаа, нүгөөдүүлынь Эхэ ороноо орхижо ябаха баатай болоо. Харин гэртээ үлэжэ шадаһаншуулынь ахир муу байдалтай байгаал даа.

Мүнөө үедэ хубилган шэнэдхэлгын эгээл гол, хэрэг байдал мэдэхэ хүсэниинь интеллигенци болонхой. Эдэ бүгэдэ неосталинистнуудай уур сухал һэргээнэ.

Съезд дээрэ үгэ хэлэжэ шадаһан интеллигенциин түлөөлэгшэдые, харин тэдэнэрэй дунда бүхы арадаймнай мэдэрдэг, хүндэлдэг зон байгаа — альга ташан абяагүй болгохо олон һэдэлгэнүүд гаргагдаһан байха юм. Тиигэбэшье тэдэнэрэй гүнзэгы бодомжотой, зоболон соо түрэһэн үгэнүүдынь зоной зүрхэ сэдьхэлдэ хүрэжэ шадаа.

Сүлөө бодолой диктатурын даралта доро байһан орон соо иимэ бодолой бии болохо бүхы арга боломжонууд гансата сарагдадаг, иимэ бодол абажа ябагшадай зариманиинь алуулдаг, нүгөөдүүлынь лагерьнууд соо «үжэдэг», гурбадахидуулынь нюуса байдалтай байгаа гэжэ поэт Давид Кугультинов хэлээ һэн. Иимэ орон соохи мүнөөнэй байдал ондоо байха һэн гү, али үгы гү? Хүн бүхэндэ абаад тоолохо болоо һаа, соёлой хүгжэлтэдэ жэл соо гурбан мүнгэнэй үгтэдэг байхадань, юу хүлеэнэ гээшэбта? Тиимэһээ манай съездын зал соо эшхэрээнэй, хүлөөрөө дэбһэлгын, альга ташалгын соностоходо, би гайхаагүй һэм.

Гансал партида зэмэеэ мэдэрхэ хэрэгтэй бэшэ, мүн эдэ бүхы жэлнүүд соо абяа дуугүй байһан, гуниг гашуудалһаа архи ууһан арадта энэ баһал хэрэгтэй гэжэ актёр Михаил Ульянов хэлээ. Бидэнэр цивилизованна бэшэ боложо байнабди, манай гол горхонуудые бүрхөөжэ байһан замаг мэтээр манай ажабайдалай соёлой үеые юумэ мэдэхэгүй бааза юумэн хушажа байна гэжэ бидэнэр хэзээ ойлгохо гээшэбибди! Соёлсо абарха хэрэгтэй! Соёл хадаа юумэ мэдэхэгүй, зэрлиг болохо ябадалда эсэргүүгээр хэрэглэмэ эгээл һайн арга ха юм!

Бүхы дэлхэйн дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, өөрын зөөри эдлэгшэһээ һайн эзэн үгы юм гээд харуулна гэжэ уран зохёолшо Чингис Айтматов хэлэбэ. Хүдэлмэришэд болон таряашадта энэ асуудалай гүн удхые ойлгуулха гээшэ манай партийнэ зорилго болоно гэжэ тэрэ тоолоно... Социализмын гүн удхые сектант ёһоор ойлгохо ябадал, харин иимэ ябадал үшөөл бии, юуб гэхэдэ, ангиин ёһоор хандаха, ангиин тэмсэл хэхэ, пролетариадай диктатура һэргээхэ уряанууд зэдэлнэ, — эдэ бүгэдэ социалис түхэл маяг хэрэглэхэ гэжэ хараалһан мүнөө сагай партинуудай

АХЫН ХАРГЫНУУД ТУХАЙ

Һая байгуулагдаһан «Ока» кооператив хүшэр хүндэ ажалые — Ахада харгы барилгые өөр дээрээ даажа абаад ажалладаг юм. Орлиг Сорог хоёрой хоорондо хада уула, шабар шабха, гол горход олон, эрид эгсэ байсанууд, хадын ташалангууд... Тиимэһээл эндэ харгы барихада ехэ хүшэр, эгээл эрхим техникэ, элдэб зэр зэмсэг хэрэгтэй болоно гээд ойлгосотой. Һаяшаг ВЛКСМ-эй Ахын райкомой нэгэдэхи секретарь Г. Ц. Цыбденовтэй энээгүүр ябаа.

Республика жэл бүри Ахада харгы барилгада мүнгэ һомолдог, техникэ үгэдэг болонхой гэжэ нүхэр Цыбденов хэлээ. Жэл бүри энэ хэрэгтэ 3-һаа 5 миллион хүрэтэр түхэриг мүнгэн үгтэдэг. Мүнөө Сорогһоо Орлиг хүрэтэр 40 модоной зайда эгээл хүшэр хүндэ участок дайралдаха, хада уулануд, эрид байсанууд, гол горход, хадын ташалангууд ушарха бшуу. 40 гаран хүн эндэ хүдэлхэ. Хэды бэрхэтэй гээшэб. Оньһон техникэ — ашаанай самосвалнууд, машинанууд хойно хойноһоо һубарилдан элдэб материалнуудые городһоо зөөхэ.

Тэмээлигһээ Сорог хүрэтэр харгы баригдаашье һаа, түгэсэгдөө гээд орхигдодоггүй юм. Хэдэн олон тракторнууд бороодо һандаргагдаһан харгы дахин дахин тэгшэлжэ заһана. Тэмээлиг соогуур ябахада, оньһон техникын хүнхинөөн замхадаггүй уйтан хабшуу харгы запагдажал байдаг. Зүүн Саянуудай экспедициин бии болохоһоо эхилээд, Тэмээлигэй хабшуугаар ябадаг болоһон эндэхи геологуудай харгы барилгада яаха аргагүй ехэ анхарал табиһаниинь элитэ. Сорогһоо Тэмээлиг хүрэтэр 140-өөд модоной зайда харгыень барижа, яһала ехэ ажал хэгдээ, хэгдэжэшье байна гээд тобшолоё. 1991 оной эсэс багаар харгын ажал түгэсэгдэхөөр хараалагдана.

Эндэхи баруун хадые хаха зураһан хадын эрид эгсэ шулуун, хайр элһэн, модод доошоо унажа магад бшуу. Ехэ бороогой орохотой сасуу хадань нуража эхилдэг. Дээшэ, доошоо һүндэлһэн машинын жолоошод ходол һанаа зобонги, һэргылэнги ябадаг. Хэдэн трактор дээрэһээ нураһан модо, шулуу этэжэ байдаг.

Тэмээлигэй хабшал уйтан харгы 25—30 модоной зайда юм. 1984 ондо эндэ харгы гаргаха асуудал шэнээр табигдаа һэн. Дүшөөд миллион түхэриг һомологдоһон байна. Түрүүшээр баригдаһан харгын уһанда абтахадань, дахинаа бариха баатай болоһон юм. Урдэнайхиһаа дээгүүр, эрид эгсэ хадын оройдо гэхээр шэнэ харгы зурыгаа. Мүнөө одоошье уһанда абтахагүй. Үргэдхэжэ, заһажа байбал, бүри болбосон түхэлтэй болгогдохо жэшээтэй, Зүүн Саянуудай экспедициин хэдэн олон ашаанай машинанууд мүнөө һүндэлэн, барилгын материалнуудые зөөдэг болонхой.

Н. Б. Бужинаев харгы барилгада онсо анхаржа, мүнгэ һомолуулһан юм. Энэ хүнэй оролдоогүй һаа, юумэн бүтэхэгүй һэн.

Тиихэдэ колхозуудай хоорондохи харгынууд хуушан, заһагдаагүй зандаа. Аха гол дээгүүр хүүргэ бариха асуудал мүнөөшье болотор шиидхэгдээгүй. Үерэй болоходо паромоор гарахань аюултай. Хадын уһан багашье һаа, хүсэтэй, түргэншье, «Улаан-Аха» колхозой паром үерэй үедэ мүн лэ ходо эбдэрдэг. Тэндэ хүүргэ заатагүй хэрэгтэй. Зунай сагта Шулуутын хүн зон уһанда хаагдаад, хайшаашье ошожо шадахаяа болидог юм. Мүн энэл нютагай Бэрхэ-Арлаар харгыгүй тулюурхан байдалтай. Н. Б. Бужинаев хүдэлжэ байхадаа, энээн тушаа асуудал табиһан байгаа, тэрэнь хүсэндөө хүргэгдэнгүй үлэшоо.

Вахтовка гэжэ түхэлэй автобус Орлигһоо Хэрэн хүрэтэр 30 гаран хүниие багтахыса һуулгадаг. Жэжэ үхибүүд, хээлитэй эхэнэрнүүд, үндэр наһатайшуул, үлбэршье хүнүүд ябаа ааб даа. Сагай уларилай таарамжагүй дээрэһээ АН-2 самолет хэдэн үдэрөөр ниидэхээ болидог. Хэрэнһээ үнеэхил вахтовка автобус Орлиг тээшэ гарадаг. 300 модоной зайтай юм. Автобусой дэншээ гээшэнь аргагүй, элүүр хүнэй үсөшэншье болсошохсор. Энэ холын зайда ябагшадай саг зуура амарха, эдеэлхэ гэхэдэнь хеанашье столово, буфедшье байдаггүй. Орлигһоо Хэрэндэ үдэшын 8 сагта холын хүнүүдэй хүрэхэдэнь, столово хаалгатай, буфет хүдэлдэггүй. Хараалагдаһан саг соогоол хүдэлөө ааб даа. Угайдхадаа Мондодо столовотой һаань, саг зуура амараад, эдеэлээд саашанхи замдаа гараха байгаа. Хэн энээндэ һанаагаа табихаб? Ахын хүтэлбэрилхы эмхинүүдэй анхарха хэрэг гээшэ. Гансал Ахын зон тэндэ ябана бэшэ, командировкоор зоригшод олон ха юм.

Д. ДУГАРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

АНХАРАЛАА ХАНДУУЛЫТ

Гусиноозёрск хотодо томо панельнүүдые бүтээн гаргаха предприятиин барилга зогсоогдонхой. Хүдэлмэришэд ГРЭС-эй 5-дахи энергоблок дээрэ болоһон авариин хойшолонгуудые усадхаһаар юм. Гэбэшье гэр барилгада томо панельнүүд аргагүй хэрэгтэй, юрэнхыдөө «Гэр байра-2000 он» гэһэн программа бэелүүлгын бааза болохо ёһотой бшуу.

Тус объектын барилгые хинажа байдаг Т. Н. Пестеревэтэй һая хөөрэлдэбэбди.

— Татьяна Николаевна, ямар ушарта эндэхи хэрэгүүд урагшатай болохо гээшэб?

— Участок байгуулагдаха ёһотой гэжэ һанадагби. Дүршэл ехэтэй начальнигые томилжо, түсэб, графигуудые табижа, ажал эмхидхээгүйдэ аргагүй, юумэн байраһаа хүдэлхэгүй юм. Мүнөө тэндэ 8 хүн хаа-яа даабари дүүргэнэ хэ.

Гэбэшье шухаг энэ объект дээрэ дирекци байгуулагданхай юм. 5 хүн бүридэлдэнь ороно: директор, инженер-барилгашан, ахамад механик, ахамад технолог, архивариус. Энэ барилгын бүхы документаци шалгажа үзөөд, гуримшуулха хэрэгтэй. Энээнгүйгөөр яажа хүдэлхэб.

Т. Н. Пестеревагай һанамжатай зүбшөөгөөгүйдэ аргагүй, 1991 ондо ашаглалгада тушаагдаха гэжэ хараалагдаа. Мүнөөнэйхеэр ажал, хэрэгүүдэй ябуулагдаа һаа, энэ болзор яашье сахигдахагүй. Һара бүри 200—300 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэгдэхэ һаа, 30—40 мянганайхи хэгдэнэ. Хэрэгтэй оньһон түхеэрэлгэ, түмэр хэрэгсэлнүүд хуу бии.

Барилгашанай үдэртэй дашарамдуулан Гусиноозёрскын шухаг энэ барилгада «Бурятэнергострой» трестын хүтэлбэрилэгшэдэй анхарал хандуулха гэһэмни энэл даа.

З. СУСЛОВА.

Совет орон дотор

ИЖЕВСК. Нефтиин машина бүтээлгын эндэхи арендын предприятиин бүлэг хүдэлмэрилэгшэдтэ дүүрэн хүсөөрөө хүдэлхэ даабари үгтэбэ. Ургаса хуряалгада туһалхаяа 50 хүн хүдөө гаранхай. Арендын экономикын талаар байдалынь хүшэр хүндэ байгаашье һаань, хүдөөгэй ажалшадта мүнөө үедэ туһалха гээшэ хэды шухалаб гэжэ эндэ ойлгоно. Намарай хара таряан ба хабарай орооһото ургамалнууд нэгэн доро хуряагдахаар болонхой. Сагай уларил таарамжагүй. Завод өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые 6 автомашинануудаар ба түлишэ-тоһодолгын материалнуудаар хүсэдөөр хангаа юм. Иимэ хүдэлмэрилэгшэдтэ заводой жасаһаа түлбэри түлэхэ гэжэ шиидхэбэри абтанхай. «Командировкын» болзор октябриин 1 болотор тодорхойлогдоо юм.

КУТАИСИ (Грузиин ССР). Арадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй хамаарһанай эсэстэ литопонно заводой гурбан гол цех хүдэлхөө болиһон юм. Оршон тойронхи дайдадые бузарладаг энэ үйлэдбэриие зогсоохо эрилтэ Кутаиси хотын байгаали хамгаалха талаар ниитын эмхинүүд ба хүн зон табиһан байгаа. Предприятиие һэльбэн шэнэлэлгэдэ, завод соогуур сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдые тодхолгодо заводой хүтэлбэрилэгшэд 100 мянган түхэриг һомолоо һэн. Тиигэжэ хотын агаарай дайдада хаягдадаг хорото газуудай хэмжээ тон бага болгохо арга бии болоо. Эдэ цехүүдтэ хүдэлдэг хүдэлмэришэд өөһэдөө предприятида заһабари хэнэ. Һарада абадаг дундуур салин мүнгэниинь тэдэнэртэ түлэгдэхэ юм

АРЗАМАС (Горьковско область). Эдир харагшын театр нээхэ тухай шиидхэбэри арадай депутадуудай городской Совет баталан абаа һэн. Тэрэниие бүтээлгэдэ хотын хэдэн промышленна предприяти бодото туһаламжа үзүүлһэн байна. КПСС-эй городской комитедтэ зорюулжа хотын түбтэ баригдаһан шэнэ байшан соо театр түбхинэхэ юм.

ХАБАРОВСК. Алас-Дурна хизаарай подразделениин үндэһэ һуури дээрэ совет-хитад хамтын предприяти байгуулха тухай СССР-эй Ой модоной промышленностиин министерство шиидхэһэн байгаа. Энээниие буруушааһан ой модоной оньһожоруулагдамал нютагай ажахын ажалшадай эрилтые арадай депутадуудай Облученско районно Соведэй сесси дэмжэһэн байна. Иимэ харилсаа холбооной бэелүүлэгдэхэ болоходо, ой модоной хүдэлмэрилэгшэдэй салингай ехээр нэмэхэ байгаашье һаань, байгаалиин онсо шухаг комплекс — 322 мянган гектар Уссуриин хүбшэ тайга тухай анхарал оролдолго гаргаха гээшэ шухала гэжэ тоологдоо юм. Хамтын предприятиин байгуулагдаа гээшэ һаань, шэлбүүһэтэ модод гамгүйгөөр отологдохо, байгаалиин комплекс һандаргагдаха, хулгайгаар агнуури хэхэ ябадал олошорхо ха юм. Хүршэ Верхнебуреинскэ районда Корейн Арадай Демократическа республикын модо бэлэдхэлгын предприятинуудай хүдэлмэриин гашуудалтай дүй дүршэл энээниие гэршэлнэ.

ПЕРМЬ. «О» үзэгөөр эхилһэн гүрэнэй номернуудай тусхай тэмдэгүүдые Пермиин областной гүрэнэй автоинспекциин хүдэлмэрилэгшэд бии болгонхой. Һогтуугаар машинын рульда ябаһан жолоодогшодые иигэжэ хэһээдэг болоо юм. Жэлэй туршада жолоошон иигэжэ хэһээгдэхэ. ГАИ-тай хүдэлмэридэ бии болоһон үшөө нэгэ шэнэ зүйл гэхэдэ, тусхай радиостанцинууд байгуулагдаа юм. Областиин түбые тойроод 20 километр зайда ябаһан ямаршье жолоошон «авторадиогой» дамжуулгануудые шагнаха аргатай. Түлишөөр хангалгын станцинуудта ямар бензинэй бии байһан ту-

Засагай дээдын зургаанда

дай АССР-эй Министрнүүдэй Совет hаяхан «2000 эрхи үеэ Алас-Дурна зүгэй экономическа рай- Буряадай АССР-эй, Шэтын областиин үйлэдбэрил- сэнүүдые комплексноор хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1987 оной н 19-дэ баталан абаhан тогтоолые дүүргэхэ талаар нүүд тухай» РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ой сентябриин 29-дэ баталан абаhан тогтоолой 1990 үрүүшын хахадта ямараар дүүргэгдэhэн тухай асуу- ража үзэбэ.

ЛЭДБЭРИИН ХҮСЭНҮҮД ХЭР ХҮГЖӨӨГДЭНЭБ?

Министрнүүдэй 7 оной сентябриин н абаhан тогтоо- э талаар хэмжээ- республикын үй- хүсэнүүдые саа- жөөхэ зарим тэды о гээд Буряадай инистрнүүдэй Со- эбэ. Тогтоолой ба- бтаhанhаа хойшо соо 155 миллион н фондынууд ашаг- улагдаа. 1990 оной ахад жэлдэ, 1989 ынхитэй сасуулбал, н түхэригөөр ехэ ээ. Энэ хугасаа соо э үйлэдбэриин хэм процентээр, арадэй лэмжын эд бараа 7,3 процентээр

ургаа. Ажалай бүтээсэ 2.3 процентээр дээшэлээ. Промышленна үйлэдбэриин бухы ургалта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар түйлагдаhан байна.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй промышленна предприятинуудай үйлэдбэриин хэмжээн 3,3 процентээр, ажалай бүтээсэ —2,9 процентээр дээшэлбэ.

1989 оной түрүүшын хахадтай сасуулбал, мяха үйлэдбэрилгэ 4 процентээр, hүн 3, үндэгэн 12 процентээр ургаа. Мал ажалай продукциин гол зүйлнүүдые гүрэндэ тушааха түсэбүүд гол түлэб дүүргэгдээ.

Арадай ажахын объектнүүдые ашаглалгада 353 миллион түхэриг мүнгэн гаргашалагдаа. 175,4 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдажа, 2522 hурагшадай hураха юрэнхы эрдэмэй hургуулинууд, 50 hууритай ясли-садууд болон социально-соёлой бусадшье объектнүүд ашаглалгада оруулагдаhан байна.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэ 1989 оной түрүүшын хахад жэлтэй сасуулбал, байгша оной түрүүшын хахадта 12,7 процентээр, түлбэритэй хангалгын хэмжээн 9 процентээр ургаа.

Тогтоол соо заагдаhан даабаринуудые дүүргэхэ талаар зарим тэды амжалтануудай түйлагдаhан байбашье, энэ хэрэгтэ горитой дутагдалнууд бии байhаар.

Олонхи нэгэдэлнүүд болон предприятинууд үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар үйлэдбэриингөө хүсые гүйсэдөөр хэрэглэжэ шаданагүй. Тэдэнэй олонхинь промышленна үйлэдбэриин хэмжээ, ажалай бүтээсэ доошолуулаа. 51 нэгэдэл ба предприяти хэлсээнэй ёhoор продукци эльгээхэ уялгануудаа дүүргэбэгүй. Тиигэжэ 12,7 миллион түхэригэй продукци дутуу үйлэдбэрилэгдөө. 1989 оной энэ үеынхитэй сасуулбал, байгша оной түрүүшын хахад ::элдэ хэлсээнэй ёhoор эльгээгдэhэн продукциин хэмжээн доошолбо.

«Бурятстройматериалы» нэгэдэл хахад жэлэй туршада хэлсээтэ уялгануудаа нэгэшье дахин дүүргэбэгүй.

Олохон райгүйсэдкомууд промышленна предприятинуудай хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр хинана. 23 районой 17-ниинь промышленна үйлэдбэриингөө хэмжээе ямаршье шалтагаангүйгөөр доошолуулаа.

Хүдөө ажахыда эбэртэ бодо малай, гахайнуудай, хонидой тоо хороогдоо. Зэдын, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Хяагтын, Сэлэнгын, Хориин районуудта мяха үйлэдбэрилгэ hүүлэй жэлнүүдтэ бага болоо.

Баунтын Зэдын, Ивалгын, Кабанскын, Хэжэнгын, Түнхэнэй районуудай ажахынууд үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиhөө багаар hү үйлэдбэрилбэ. Тэрэшэлэн Баунтын, Загарайн, Ивалгын, Кабанскын, Хэжэнгын, Хяагтын, Хойто-Байгалай районуудай ажахынуудта малай ашаг шэмэ доошолжо, Зэдын, Кабанскын, Хориин районуудай ажахынуудта шубуунай мяхан багаар үйлэдбэрилэгдэдэг болоо. Мүнөө дээрээ үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэ үчжагайрна, шэнэ ургасын таряа хуряалгын техникэ заhабарилга hайнаар ябуулагдаагүй.

Капитальна барилга хэдэг барилгын эмхинүүд барилгахабсаралгынгаа хүдэлмэриин хэмжээе доошолуулаа. Жэшээлхэдэ, «Бурятстрой» нэгэдэл барилга-хабсаралгынгаа хүдэлмэриин хэмжээе 5 процентээр, «Бурятэнергострой» трест —11, «Бурятлесстрой»— 19, «Улан-Удэтрансстрой» — 2, «Нижнеангарсктрансстрой» —7, «Бурятскагропромстрой» трест 27 процентээр доошолуулаа.

Нютагай Соведүүдэй мэдэлэй объектнүүд илангаяа хангалтагүйгөөр бодхоогдожо байнхай.

1990 ондо ашаглалгада оруулагдахэ объектнүүд илангаяа муугаар баригдажа байна. Улаан-Үдын олон дабхар гостиница, Железнодорожно райондохи дунда hургуулиин байшан, 113-дахи кварталай хүүгэдэй саад, Загарай тосхондохи котельнэ, Мухар-Шэбэртэхи гостиница гэхэ мэтын объектнүүд энэ тоодо оролсоно.

Сэлэнгын баруун бэедэхи сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд, Хориин библиотекын байшан, Улаан-Үдын хүүгэдэй 2-дохи больницын залгалаа, Прибайкалиин районой Ильинка тосхондохи туберкулёз аргалдаг санатори гэхэ мэтын объектнүүд дээрэ барилга зогсоогдоод байна.

Арадай депутадуудай городской болон районно Соведүүд барилгын организацинуудай хүдэлмэридэ анхаралаа багаар табижа, тэдээндэ туhаламжэ үзүүлнэгүй гээд эдэ баримтанууд гэршэлнэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаhан тогтоол соогоо эдэ дутагдалнуудаа усадхахыень, республикын албан зургаанууд болон министерствэнүүдэй, городской болон районно Соведүүдэй, гүйсэдкомуудай, барилгын организацинууд болон нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые уялгалба.

ШЭНЭ ДУНДА hУРГУУЛИНУУД

Арадай депутадуудай Бэшүүрэй, Захааминай, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй, Хориин райсоведүүдэй, Гусиноозёрскын горсоведэй, Улаан-Үдын Железнодорожно райсоведэй дурадхалнуудые хаража үзөөд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тусхай тогтоол баталан абаба.

Харланай, Мэлэ-Бортын, Ёнгорбойн, Хөөрхын, Ушхайтын, Ородой, Хүhөөтын, Хужарай, Таhархайн, Тохорюугтын гүйсэд бэшэ дунда hургуулинуудые 1990 оной сентябриин 1-hээ юрэнхы эрдэмэй дунда hургуулинууд болгожо хубилгаха тухай тэрэ тогтоол сооно хэлэгдэнэ.

Тинхэлэ Үлэнтын эхин hургуули хадаа 1990 оной сентябриин 1-hээ баhал хубилгагдажа, «Үлэнтын юрэнхы эрдэмэй гүйсэд бэшэ дунда hургуули» гэжэ нэрлэгдэхэ.

Гусиноозерск хотодо байгша оной августын 1-hээ юрэнхы эрдэмэй дунда hургуули нээгдэбэ. Тэрэ хадаа «Гусиноозерск хотын юрэнхы эрдэмэй 7-дохи дунда hургуули» гэжэ нэрлэгдэдэг байха.

Улаан-Үдын Железнодорожно райондо 1990 оной августын 1-hээ юрэнхы эрдэмэй 27-дохи hургуули нээгдэжэ, туршалга хэнгээ, VIII—XI класcуудайнь бүридэлдэ политехническэ лицей байгуулха гэжэ тогтоол соо хэлэгдэнэ. Тиимэhээ тус hургуули саашадаа Улаан-Үдын Железнодорожно районой «27-дохи лицей-hургуули» гэжэ нэрлэгдэхэ.

Хубилгагдаhан эдэ hургуулинуудые багшанараар, hуралсалай программын эрилтээр хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр хангаха талаар Буряадай АССР-эй Арадай эрдэм hуралсалай министерство туhаламжа үзүүлхэ ёhотой.

Гадна арадай депутадуудай Бэшүүрэй, Захааминай, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй, Хориин районно, Гусиноозерскын городской ба Улаан-Үдын Железнодорожно районно Соведүүдэй гүйсэдкомууд тусхай хэмжээ абажа, хубилгагдаhан hургуулинуудай hуралсалай-материальна үндэhэ бэхижүүлхэ, залуу мэргэжэлтэдые—багшанарые гэр байраар хангаха хэрэгтэ оролдохо уялгатай.

Манай үеын хүн

«...ҮНҮҮДТЭ ...АЙЕ ХЭЖЭ ...БААРАЙ...»

нкуевичые анханай йшье hаа, Д. Цыгар табилгатай мабуряад үнэн- йолоод лэ толилог- ээдэг hэм. Түрэл үүхэ, дайшалхы нунэншэмэ зохидоор уладань журналистай гэшэ гү гэжэ байгааб. Үнэндөө ыаба. hүүлээр «Буряад элhэн хүм. Подчит- 100 грамм хилээмэ, түхэриг мүнгэ абаhүүлдэнь бэшэгүүта техническэ сек- ообоб. Бэшэгүүдые абадаг, сүлөө саг- мяти, эмхи зургаа- ажа, материал суг- ум. Намдак Цыбено- ооо hурган хүмүү- байhан юм. Тэзд ньшье хүдэлөөгүйб. айhан Даши Дашабсанов нэгэтэ орой ээдэ hүниндөө ото эмдин гэжэ hанае дуудаба. ВЛКСМо шамайе ажалда нана. Бү арсаарай. ай мэдээсэл үгэжэ бэ. Хүнэй үгөөр hэн ээл ошоол hэм,— Мункуевич дурсан

й татасаар гүүрhа яха гэшэ зоригтой ээ. Иимэ авторнууд редакцинуудта хүнэнэй оролдолго эгнэгдэдэг. Бодомор дамжуулжа шаүгын хүсэн — агууха юм.

ыренов 70 наhанайнда дүтэлэнхэй гэжэ абаhаар үнэншэбайба. Юундэшьеб ээдээ үбгэрhэн шэгэлнүүдэй огсом долгардад» гэhэн хүнэй анда бии болоод- Харин иимэ туhоо жэбжэгэр сэхэез, миhэрэлээ алдаадань, сэдьхэл сарюун, рюун гээд тобшол-

ХУРСА ГҮҮРhАН

эшье үтэлхын дабодохо, үйдаха сүадань, урданай ульэн ерэнгүй яахаб Мункуевич СССР-эй нүүдай холбооной эшэ юм. Гэбэшье түүтата дурасхаал болномоо Буряадай ноээр гаргуулhан байй нютагайхид — Союзай Геройнууд», нютагайхид — Алдар бухы шатын ордента гэhэн номуудынь ряадай уншагшадта Номуудай мүр бүй. Юуб гэбэл, эндэ абтаhан уран гоё үлхөө үгы. Бодото харуулhан, шуhата үүд соогуур юрын юрын бэшэ баатарргаhан, алтан дэлхэйн ами наhаяа хайрлаань бэшэгдэнэ ха юм. хэмжээнэй ажал хэгСР-эй Оборонын мийн архивуудай, СССРгтэ Хүсэнүүдэй түэйн материалнуудтай, олшодой, журналистчеркнүүдтай танилянда хабаадагшадтай бэшэгээр андалдаха үгэдэ соогуур саг гээгаан түргэнөөр үнгэрэ. Энээнэй урда мэбайhан Советскэ Герой — Кабанскын түрэhэн В. Ф. Мороочерк номуудай нэунэгдэа. Даши Мункуевич мэри ехэтэй шэнжэлэгшэгшэдэй ашаар дайарнуудай нэрэнүүд хэхиндэ hанаагүй бшуу. байлдааниие үнэн зүэрүүлжэ хэн шадахаб? хабаадаhан хүн.

— 1939 ондо республикадамнай 540 мянган хүн ажаhуудаг hэн. 120 мянганиинь фронтдо мордоо гэхэ гү, али 90 гаран мянган айлhаа ошоо. Заримдаа нэгэ айлhаа 2—3—4 хүн. Бэдэрэлгээе бүри эршэдүүлхэ ёhотойбди, нютаг нютагуудта энэ хүдэлмэри hэргээгдэхэ ёhотой. Юуб гэбэл, хэмнай хэзээ ошоо hэм, хаана нүгшөө hэм гэжэ зарим тээ мэдэхээе болишоод байдаг. Өөрөө би мүнөө «Дурасхаалай дэбтэр» бэлэдхэ комитедэй гэшүүн хүм. hаяар республикаhаамнай Советскэ Союзай үшөө нэгэ Герой элирүүлэгдээ. Г. Е. Береснев гээшэ. Загарайн райондо ажаhууhан, гушаад ондо слесареэр хүдэлhэн. Мүнөө hамгыень бэдэрнэб. Мухар-Шэбэрэй районой ветерануудтай хүдэлмэри онсо ябуулжа эхилхэм,— гэжэ тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

...Бүри багадаа, Мухар-Шэбэрэй районой Зангинай, Суулгын hургуулинуудта hуража ябахадаа, олоной хэрэгэй түлөө оролдохо гэhэн ульhа эрмэлзэл досооонь түрээ hэн гү?

Нэгэ иимэ үзэгдэл мартадаггүй. Хабарай hайхан үдэр абгатаяа харгыгаар алхалжа ябахадань, дээгүүрнь самолёт ниидэбэ. Абгань толгойгоо хинсайлгаад:

— Хэнэй хүбүүд хэд ниидэдэг гэшэб? — гээд бодолгодо хатаа hэн.

— Бишье магад ниидэхэб? — — гэжэ Даша хүбүүнэй огсомоор дуугархадань, абгань гайхангяар хараа бэлэй...

Армиин албанда татагдахадаа, Владивосток хотодо сэрэгэй стрелок-радистын hуралсал гараhан, удаань Номгон далайн флодой сэрэгэй-агаарай хүсэнүүдэй минно-торпеднэ авиационно полкдо алба хэhэн юм. Торпедо, минэ табижа, дайсанай томо корабльнуудые далай дээрэ үгы хэхэ гэhэн зорилго табигдадаг байгаа. Дайнай эхилхэдэ олон хүбүүд эндэhээ далайн батальонуудта эльгээгдээ hэн. Цыреновэй фронтдо мордохо тухай мэдүүлгэ үгэхэдэнь, политрук хэлэбэ:

— Гэр бүлэдөө үсөөн бэйнат. Ахашни Сталинград шадар байлдаанда. Эндээ үлэжэ, партида орохо тухай бодо.

Иигэжэ нютагаймнай хүбүүн 1943 ондо КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаа hэн. Аэродромойнгоо албанда үдэрынь ниидээд, hүниндөө самолёдуудые харуул хэжэ хонодог байгаа. 1945 оной май hарада авиационно шэнэ полкын байгуулагдахада, авиаоньhон зэбсэгжүүлгын мастераар томилогдоод, пулемёт, пушка гэхэ мэтые шалгажа байдаг бэлэй. Мэдэсэтэй нарин лэ хүндэ иимэ уялга даалгагдадаг hэн бээзэ.

Японой дайнда суг хабаадалсаhан, мүн энэ полкhоо ондоо фронтнуудта ошожо дайлалдаhан нүхэд тухайгаа ветеран урин дулаанаар дурсана. «Байгал шадарай сэрэгшэдэй баатаршалга», «Урдаhаа сохилто» гэhэн суглуулбаринууд соо тэрэ нүхэд тухайгаа бэшэнхэй. Жэшээлбэл, нютагай зон Д. Д. Очиров, Д.-С. Базаров, С. Ж. Жаргалев ябалсаа. Эдэнэр дайшалхы медальнуудтай. Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн Улаан-Үдын хүбүүд Г. С. Асеев, И. С. Иванов мүн лэ сэрэгшын замые эндэ, Номгон далайн флодто эхилhэн бшуу. Ябаган сэрэгүүдэй дайсанай бэхилэлтэнүүдые дабахадань туhалжа, агаарhаа шанга сохилтонуудые хэhэн энэ полкдо гвардейскэ гэhэн нэрэ зэргэ олгогдоhон бэлэй.

Хубиин архив соо полкын командованиhаа нэгэ иимэ захяа-документ бии: «Дайшалхы нүхэдтэйгөө суг манай түгүүдые ород арадай нангин газар—Порт-Артур хото хүргэлсөөт. Гэртээ бусахадаа, дайшалхы нүхэдөө бү мартаарайт. Дайсанда илагдаагүй сэрэгшын нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ, нэрэ түрыень хамгаалжа ябаарайт. Амгалан тайбан байдалдаа Эхэ ороноо бэхижүүлхые оролдожо, ажалса, ажабайдалаа бэлиг шадабаритайгаа тааруулан зохёогооройт».

Энэ захяае Даши Цыренов гансаханшье үдэр мартаагүй. Тиимэhээл гүүрhанай хурсые мүнөөшье болотор туршаhгаар бшуу.

1946 ондо Даши Цыренов албанhаа табигдажа ерэhэн юм.

ХОЙТО РАЙОНОЙ ХҮНДЭТЭ ЭРХЭТЭН

Үнгэрhэн хабар Хойто-Байгалай районсор ябахадам, Холодное hууринда ажалшадай суглаан болоо hэн. «Нүхэр Цыренов эвенкнүүдэй байдалда анхардаг, туhа хүргэдэг байhан юм. Тэрээнэй hүүлээр ерэhэн хүтэлбэрилэгшэд оронуудыемнай үгы хээ, ажалгүй үлөөгөө»,—гэжэ наhатай хоёр эхэнэр гомдожо байгаа hэн.

Комсомолой, удаань партиин обкомой инструктор, Захааминай, Ивалгын райкомуудай секретарь ябаhанайнгаа удаа партийна дээдэ hургуулида эльгээгдэжэ, тэрэнээ түгэсэжэ бусаа бэлэй. 1961 оной август hарада Буряадай хойто зүгэй райондо партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар томилогдоо hэн. Коммунист Цыреновэй районой ажалшадай найдабари харюулхые оролдоhыень Холодныи ажалшад дурсажа байгаа бшуу.

— Агнуури, загаhа бариха гэхэhээ эхилээд ехэ юумэ хээбди. Ангуудай, оронуудай фермэнүүдhээ гадна hү hаалиин фермэ баригдаа, овощ ургуулдаг болоо. Холодное hуурин күрэтэр харгы татагдаа. Тэрэ үедэ ажалгүй звенк гэжэ үгы hэн. Зундаа үбhөө бэлдэхэ, огородто ябаха. МТФ-hээ үлүү гараhан hүеэ Нижнеангарск асаржа худалдадаг hэн. Зайн гал оруулагдаа, ясли-сад, интернат hургуули баригдаа. Эвенкнүүдэй түлөөлэгшэдые райкомой аппарадта абаа hэмди,— гэжэ тэрэ үеые дурдана.

«Хойто-Байгалай районой хүндэтэ эрхэтэн» гэhэн нэрэ зэргэ Д. М. Цыреновтэ дэмы олгогдоогүй гэжэ hанагдана. Илангаяа командировкодо ябаhантаяа жэшээд үзэхэдэм, тиимэ мэдэрэл бэхижэнэ. Мүнөө районно Соведтэ хойто зүгэй бага энэ яhатанай нэгэшье түлөөлэгшэ депутадаар hунгагдаагүй, районой хүтэлбэридэ мүн лэ үгы юм. Ажахы хүтэлбэрилгэ hула, оронууд хюдагдалан, агнуури эрхилхэнь хүшэр болоhон түла ажалгүйдэhэн звенкнүүд хүшэр хүндэ байдалда ороо, заримдаа хуули хазагайруулхашье ушарнууд дайралдана.

Тиихэдэ нэгэдэхи секретариин үүсхэлээр эндэ 500—600 гектар шэнэ газар ашаглагдаа, обёос, шэниисэ таригдаа hэн. Тахяа, поршоонхо hуурин зон баридаг болоо. Хүдэри-Сомонhоо дэльбараанууд абаашагдаhан юм. Байкальское болон бусадшье hууринуудта социально-соёлой объектнүүд баригдаа, ажахынуудай олзо дээшэлээ бэлэй. Гэхэhээ гадна нютаг зоной национальна ёhо заншалнуудта анхаржа, агнууридa мордолгын үдэшэнүүд эмхидхэгдэдэг байгаа.

— hайнаар хэлээгүй, аргадаагүйдэ хашаншаг, хүндэрхүү зон ааб даа. Теэд тиимэл ха юм даа, өөhэдөө мэдүүжэг гээд бэйгаагүйбди, хэлээ ойлгоолсожо, хүдэлдэг hэмди,— гэнэ Даши Мункуевич.

1973 ондо тэрэ Улаан-Үдэеэ бусажа ерээ.

НИЛЭЭДГҮЙ УТА ХАРГЫ

Гүрэн түрын 15 орден, медаль Д. М. Цыреновэй үбсүүндэ ялардаг. Буряадай АССР эй Верховно Соведэй депутат, КПСС-эй обкомой гэшүүндэ кандидат, мүн гэшүүн, ревизионно комиссиин гэшүүн ябаhан. КПСС-эй обкомой партийна архивта хүдэлжэ байхадаа, республикын баримтата дурасхаал баяжуулалсаhан габьяатай. «Буряад орон 1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда», «Буряадай АССР-эй соёлой байгуулалта тухай» гэhэн хоёр суглуулбари Г. Л. Санжиевтай суг хэблүүлэн гаргаа бэлэй. Эб найрамдалай совет жэсын медаляар шагнагдаhан юм. Залуушуултай уулзадаг, лекцинүүдые уншадаг. Олоной түлөө оролдожол ябадаг.

Даши Мункуевич бага зэргэ бодолгото болоод, иигэжэ хэлэбэ:

— Далан дабаа дабаад, гэдэргээ харахада угаа hонин. Нилээдгүй ута харгы... Бага наhан бүри зүүдэн шэнги hанагдаха юм. Эжымни Чимитцу Будаевна ходол ядаhан түлиhанда туhалагша hэн. Үмсын ажалтай байхадаа, колхоз болоhон хойноошье эхэ, эсэгэтээ газар хахалдаг, боолто боодог, бухал шэрэдэг бэлэйбди. Бурьялма ажалай, үдэшэндөө дуу, зугаатай хаhа hэн. Хамтын ажал хүниие урагшань татадаг hэн бээзэ. Дайн болоо. Бэсагад трактор, комбайнуудта hуугаа. Дайн соогуур 2—3 хүнэй нормо дүүргэдэг миниие эгэшэ Цыренцо Цыренова тухай «За большевистские томпы» гэhэн районой газетэдэ статья гараа бэлэй. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат болоhон юм. Мүнөө Зангиндаа hууна.

Гэхэ зуура Даши Мункуевич өөрынгөө аха Нима Пахомович Чимитовэй 70 наhанайнь ойдо зорюулжа очерк бэшээ hэн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 1 шатын, Алдар Солын III шатын орденто, хэдэн олон медальнуудтай Нима Пахомович 1945 ондо гэртээ бусажа ерэhэн бэлэй. Үшөө тиихэдэ Сивэн ахатаниинь Улаан-Үдэ хотодо ажаhуудаг юм.

Хубилган шэнэдхэлгэ тухай hанамжаяа Даши Мункуевич хэлэнэ. Хуушанай зон hанаагаа зобонги. Дээрэhээ хубилалтанууд эхилэгдээшье hаа, юрын хүн зонтой гүйсэд хэлсээгүй, тэдэнэй бодомжонууд хэрэгдэ абтаагүй. Салин хүлhэ нэмэхэ, ямар продукци хэр олзотойб гэхэ мэтэ hайса харагдажа үзэгдэнэгүй. Дайнай hүүлээр хэды хүшэр хүндэшье hаа, карточна системэ болюулагдаа hэн. Саашадаал амгалан байя, ури хүүгэднай hайн харгыдаал ябаг гэжэ ветеран үреэнэ. Үхибүүдынь хуу эрдэмтэй, мэргэжэлтэй: Баир — Москвада аспирантурада hурана, Баатар — Нижнеангарск хотодо багшална, Наталья — кинопрокадта хүдэлнэ. Үбгэн абые ашанар баясуулна.

Эжынгээ — Чимитцу Будаевнагай «хүндэ hайе хэжэ ябаха» гэhэн hургаалые Даши хүбүүниинь энэ наhан соогоо жэншэдгүй сахижа яба, ябахашье байха.

Г. ДАШЕЕВА.

Шэнэ hонинной хэблэлэй агентствэдэ түүхын мэдээжэ мэргэжэлтэ Рой Медведевэй «Брежнев ба үе саг» гэhэн ном хэблэлдэ бэлдэгдэжэ байнхай. Тэрэнэй автортай АПН-эй корреспондент Евгений Львов хөөрэлдэhэн байгаа.

БРЕЖНЕВ ТУХАЙ, ГАНСАШЬЕ ТЭРЭЭН ТУХАЙ БЭШЭ

— Оронойурданай хүтэлбэрилэгшэдэй хүн тала тухай багаар мэдээжэ байгаа. Тэдэнэр гүрэнние, партиие бодото тодорхойгоор харуулдаг байгаа ха юм. Туhалагшадайнь эртээнhээ бэлдэhэн текстээр үгэеэ гансашье уншадаг бэшэ, мүн бусадай «хэлээшээр» ажаhуудаг шэигээр hанагдадаг Л. Брежнев иимэ жэшээ болохоор. Иимэрхүү ажал ябуулагшад тухай материал суглуулха гэшэ тон орёо байгаа ёhотой...

— Энээл орёо юумэниинь юун болоноб гэбэл, иимэ номой материал нэгэ-хоёр жэл соо суглуулханьхүшэр, хэдэн арбаад жэлнүүд хэрэгтэй. Брежнев 1964 ондо КПСС-ые толгойлоо гэжэ мэдээжэ. Өөрөө гэршэнь байhан үе саг тухай материалнуудые эдэ бухы жэлнүүдтэ суглуулдаг hэм. Энэ хүн тушаа бага мэдээжэ байгаа гэжэ та зүб хэлэнэт. Тиигэбэшье Брежневэй өөрынь ажабайдал тухай мэдэхэ хүнүүдтэй «хүгжэлтын тогтошоhон» жэлнүүдтэ уулзадаг байгааб. Тиигэжэ байн байн энэ хүнэй образ элирэн тобойгоо hэн.

Политическэ ажал ябуулагша болохо Брежнев тухай хэлэхэ болоо hаа, миниин архивуудта иимэ материалнууд олон. Тэрэ үгэнүүдые хэлэдэг, албанай хэрэгээр ябадаг, шиидхэбэринүүдые абадаг байгаа. Эдэ бүгэдэнь тэдэ жэлнүүдэй хуулиhа слон тоото материалнуудта тэмдэглэгдэнхэй. Энэ мэдээсэлые шүүмжэлхы ёhoор шэнжэлжэ үзэхэ гээ бэл, түүхын шэнжэлэлгэдэ яhала хүрэхэ байха.

Брежневтэ зорюулагдаhан миниин түрүүшын статья тэрэнэй наhа бараhан сасуу, 1982 ондо бэшэгдэжэ, Швецийн «Дагенс Нюхетер» газетэдэ толилогдоо hэн. Нэгэ хэды сагай үнгэрхэдэ, партийна шэнэ хүтэлбэрилэгшэдтэ бухы анхаралай хандуулагдажа, Брежнев юундэ иимэ түргөөр мартагдааб гэhэн статья бэшээ бэлэйб. Тэрэнэй 80 жэлдэ зорюулагдаhан статья 1986 ондо бэшэгдээ hэн. Эдэ гурбан статья номоймни үндэhэ hуурида оролсоно.

Далаад онуудта бэшэгдэhэн статьянууд, мүн орон соохи ба гадуурхи үйлэ хэрэгүүдые шэнжэлhэн «политическэ дневнигүүд» ном бэшэхэ бэлэдхэлдэ шухала хубинь болоо hэн. Имагтал тэдэ жэлнүүдтэ Баруунай оронуудта Хрущев тухай миниин ном гараhан юм. Тэрээн соо Брежнев тухай баhал хэлэгдэнхэй.

Хрущевско либерализмhаа эхилээд, Брежневэй үеын шэнэ түхэлэй сталинизм тээшэ политикада шухала хубилалтануудай болоhон 60-аад онуудай хоёрдохи хахадаар илангаяа hонирходог hэнби. Наяад онуудта энэ темэдэ ехэ хүдэлмэри зорюулааб. Тус хүдэлмэриин хэблэлдэ зорюулагдаагүй гар бэшэг хубилган шэнэдхэлгын жэлнүүдтэ дүүргэгдэhэн юм. Имагтал энэ үеэр «Брежнев. Политическэ дүрэ» гэжэ нэрэтэй ном бэлдэхэ дурадхалтайгаар АПН намда хандаа бэлэй. hүүлдэнь «Брежнев ба үе саг» гэhэн нэрэ баталагдаhан юм.

— Гүрэнэй архивуудай материалнуудые хэрэглээ гэшэ гү?

— Үгы. Дэмы тиигээ бэшэб. Шудалжа байгаа түүхэтэ үйлэ хэрэгүүдые мэдэхэ хүнүүдэй гэршэнүүдтэ нэн түрүүн тушаглахэ hанаатайб. Жэшээнь, Сталинай үе саг гээшые үзэhэн хүнүүд жэлээ жэлдэ улам үсөөрнэ. Тэдэнэй үнэтэй сэнтэй хөөрөөнүүд нэгэшье архивта бүридхэлдэ абтаагүй. Гэхэ зуура, гүрэнэй архивуудта суглуулагдаhан документнүүдэй олонхидоо гуримшуулагдаагүй дээрэhээнь эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ хэрэглэхэнь ехэл хүшэр юм. Удаадахи үеын түүхэшэд иимэ хүдэлмэри хэхэ бээзэ гэжэ hанааб.

— Брежневэй болон тэрэнэй дүтын хүнүүдэй ажабайдалай ямар нэгэн талануудые харуулhан танай хэдэ хэдэн статьянууд hүүлэй үедэ хэблэлдэ гараа гэшэ. Жэшээнь, «Брежнев Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда», «Галина Брежневагай бриллиантнууд». Эдэ статьянууд номдотнай орохо гү?

— Амяараа бүлэгүүд болгогдожо, эдэ бухы статьянууд оруулагдаха юм. Ойрын сагта «Брежневэй үеын соёлой ажабайдал», «Брежнев шэнэ газар дээрэ», «Брежнев ба Косыгин», «Брежнев болон Чехословаки» гэhэн статьянууд толилогдохо ёhотой.

— Брежневэй хүн тала тушаа юун гэжэ бододогбта?

— Брежнев үнэхөөрөө агуу ехэ гү, али онсо шалгараhан хүн бэйгаагүй. Богони тодорхойлолго үгэхэ болоо hаа, энэмнай бухы шахуу талаараа өөдэгүй hула хүн бэйгаа гэжэ нэн түрүүн хэлэхэ байнаб. Иимэ байhаараа урда тээхи хүтэлбэрилэгшэдhээ шалгардаг hэн. Ленин шэнги политическэ сэсэн мэргэн ухаатай байгаагүй. Сталин шэнги хатуу зоригтой, засаг бариха шуналтай байгаагүй. Хрущев шэнги өөрөө мэдээд хэрэгээ ябуулдаг, айхабтар ажалша, хамаг юумые хубилгаха тон ехэ hанаашалгануудтай байгаагүй. Шэнжэ шанараараашье, ухаан бодолоороошье Брежнев дундэ зэргын политик байhан аад, аппарадай «наадангай» ехэ үүсхэлшэн байhан гэхэ.

1982 оной ноябриин 12-то ЦК-гай Пленумэй урда үгэ хэлэхэдээ, Брежневэй илгаран гараhан бэлиг шадабари, хурса ухаан, шэн зориг, албан хойрог али бухы ябадалда эбсэшэгүйгөөр хандадаг, мэдэлдэнь байhан хүнүүдтэ ехэ эрилтэ табидаг тухай Черненко хэлээ hэн аабза. Наhа барагшын уран зохёол бэшэхэ талаар ехэ бэлигтэй (литературын талаар Ленинскэ шан дэмы абаа бэшэ), эрдэм ухаанай талаар гүнзэгы мэдэсэтэй (К. Марксын нэрэмжэтэ алтан медаль СССР-эй Наукануудай академи тэрээндэ дэмы олгогдоо бэшэ) байhан тухай гү, али полководецой бэлиг талаан, үгэ хэлэхэ шадабари тухай магтаалай үгэнүүдые Черненко баhал хэлэжэ шадаха байгаа бшуу. Угайдхадаа Баруунай оронуудташье Брежнев тухай олохон статьянууд соо ухаатай сэсэн хүн гэжэ бэшэдэг бэлэй. Бодото дээрээ тиимэ бэшэ юм. Энэмнай ахир зоригтой, бирагүй зантай хүн байгаа.

Партиин ба гүрэнэй толгойлогшо болоод байхадаа, Брежнев олон юумэ мэдэхэгүй байhанга мэдэрдэг байгаа гэжэ тэрэнэй хүдэлмэреэр сэгнэжэ болохо. Советскэ Союз шэнги иимэ гүрэнние хүтэлбэрилхын тула олохон шэнжэ шанар, эрдэм мэдэсэ дуталдана гэжэ засаг бариhан түрүүшынгээ жэлдэ тэрэ мэдэрhэн байха. Тиимэ бэшэ гэжэ туhалагшадынь этигүүлдэг, али болохоор hаймhардаг hэн. Байн байн эдэ бүгэдэдэ дадажа эхилээ hааб даа.

Политикада элдэб зүришэлдөө гаргахагүй, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтээ харилсаагаа муудуулхагүй гэжэ тэрэ оролдодог байгаа. Тиин иимэ зүришэлдөөнэй гараа hаань, Брежнев эрид шиидхэбэринүүдые абахагүй гэжэ оролдохо. Хүтэлбэрилэгшэдэй дунда зүришэлдөөнэй болоходо, тон үсөөн хүнүүд лэ пенсидэ гаргагдадаг hэн. «Харшалуулhан» хүтэлбэрилэгшэдэй олонхинь «номенклатурада» хоёр-гурбан шатаар доогуур тушаалда үлөөгдэдэг hэн. Политбюрогой гэшүүн, министрэй орлогшо, харин урданай министр партиин шухала обкомой секретарь болодог, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн багахан орон руу эльшэн сайдаар эльгээгдэдэг hэн. Иимэ hайн зангыень hамбаашалжа, сэхэ сэбэр бэшэ хүнүүд зоргоороо болодог байгаа. Гансашье зэмэдэ ороhон хүнүүдые бэшэ, харин хулгайда орёолдоhон хүдэлмэрилэгшэдые Брежнев тушаалдань орхидог hэн.

Партиин ба гүрэнэй толгойлогшо байха үүргэнь байн байн бүри ехээр hайшаагдадаг болоо. Партийно-гүрэнэй засагай гол зургаануудтахи хариюусалгатай тушаалнуудта юрэ таараха хүнүүдые бэшэ, харин дүтынгөө ханинарые, институдта сугтаа hураhан, Днепропетровскдо, Молдавида сугтаа хүдэлhэн, армида сугтаа алба хэhэн нүхэдөө, өөрынгөө hамгакайнгаашье түрэлхидые томилжол, өөрынгөө засаг, нүлөө бэхижүүлжэ шадахаб гэжэ ойлгодог байгаа аабза.

Ёhотой политическэ ажал ябуулагшад наhа барахадааашье, политикада хосордоггүй гэжэ Ленин хэлэдэг байгаа. Хэдэн арбаад ба зуугаад жэлэй саана наhа бараhан олохон хүнүүд манай үеын хүнүүд шэнгеэр үзэгдэдэг.

Амиды мэндэ байхадаа, орондоо гү, али партидаа дүүргэдэг байhан удха шанараа политическэ ендэрhээ буухадаа алдаха ябадалые политическэ хосоролго гэжэ нэрлэдэг. Энэнь миин үхэлhөө бүри аймшагтай байжа болохо. Имагтал иимэ хуби заяан Л. Брежневтэ тудаhан шуу.

(АПН).

ТАСС ХИЛЫН САANAhAA

СОФИ. Болгариин гадаадын үри шэри тухай тайлбари «Дума» газетэдэ толилогдобо.

1985—1989 онуудай туршада орондо 14 миллиард 487, 3 миллион долларой валютын ороhон байгаа hаань, гаргашануудынь 21 миллиард 228,1 миллион доллар болоhон байна.

hүүлэй табан жэлдэ экономико эрид муудажа, гүрэн үри шэридэ ороhон байгаа гэжэ статья соо тэмдэглэгдэнэ. Министерствэнүүд, Соведүүд, ажахын нэгэдэлнүүд, фирмэнүүд гэхэ мэтын шэнэ байгууламжанууд туршагдаhан, ажахые ба гадаадын худалдаа наймаанай ажал ябуулгые хүтэлбэрилгын арга оньhон ходо hэлгэгдэдэг байгаа. Энэ үедэ гаргашалhанhаа ехэ валюта олоhон промышленна нэгэшье hалбари байгаагүй гэжэ шэнжэлгэ харуулна.

БОНН. Ниитэ Германиин hунгалта үнгэргэхэ болзор тухай асуудалаар ФРГ-гэй правительство ба оппозицын хид ондо ондоо hанамжатай байhан зандаа. Канцлер Гельмут Коль СДПГ-тэй оппозиционно ехэ партиин хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаhан байгаа ГДР шадаал hаа түргөөр ФРГ-гэй бүридэлдэ орохо ёhотой гэжэ уулзалгада хабаадагшад нэгэн hаналтай байгаа гэжэ тэрэ журналистнуудта мэдээсэнэ. Оронние нэгэдүүлхэ ба ниитэ Германиин hунгалта үнгэргэхэ болзорнууд тудалдаха ёhотой гэжэ бусад хүтэлбэрилхы партинуудай тоолодог байхадань, СДПГ тиигэжэ тоолоногүй.

Г. Колиин зүбшөөлөөр эдэ hунгалтануудай үдэрые декабриин 2-hoo октябриин 14-дэ болгохые. ГДР-эй премьер-министр Лотар де Мэзьер дурадхаба гэжэ мэдээсэгдээ hэн. Ниитэ Германиин hунгалтые энээнэй урда тээ хэлсэгдэhэн болзорто (ноябриин эсэс — декабриин эхин) үнгэргэхые социал-демократууд баадхана, харин байгша оной сентябриин 15 болотор ГДР ба ФРГ хоёрые нэгэдүүлхэ ёhотой гэнэ.

Ниитэ Германиин hунгалтые болзорhоонь урид октябриин 14-дэ үнгэргэхэ тухай дурадхал правительство бундестагта оруулhаар хагаална гэжэ канцлер Г. Коль мэдүүлээ.

ВАРШАВА. Польшодо зунай амаралтын халуун хаhын үе байгаашье hаань, орон соохи политическэ байдал замханагүй. Хоёр моно болоно хубааpһан «Солидарность» гэhэн хүдэлөөнэй түлөөлэгшэдэй хоорондо реформонуудай эршэ ба шэнжэ шанар тухай, харин hүүлэй үедэ оронoй презиидентын тушаалда кандидатура тухай асуудалнуудаар арсалдаан гарана.

Краковта долоон хоногтоо нэгэ дахин гарадаг католигуудай нүлөө ехэтэй «Тыгодник повшехны» газетын ахамад редактор Е. Туровичой үүсхэлээр демократиин түлөө холбооной үндэhэ hуури табигшад, демократическа ябуулга гэhэн граждан хүдэлөөнэй ба баруунай демократическа хүсэнүүдэй хуралдаанай гэшүүд суглараhан байгаа. Журналистнуудай асуудалнуудта харюусаха зуураа, мүнөөнэй кабинедые толгойлогшо Т. Мазовецкий оронoй президентын тушаалда тус холбооноо кандидат болоно шадаха hэн гэжэ Е. Турович хэлэбэ. Теэд премьер энэ асуудалаар hанамжаяа үшөө хэлээгүй. Хэрбээ Т. Мазовецкиин президентдэ кандидадаар дэбжүүлэгдэхэ гээгүй hаань, тус холбоон ондоо кандидатура дурадхаха юм.

Центрис хүсэнүүдэй хэлсээнэй (СЦС) хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн сенатор Я. Качинский реформонуудые үнгэргэлгые түргэдхэхэ эрилтэ дахин табиба. Тэрэнэй hанамжын ёhoор, Л. Валенсые Польшын президентээр hунгабал, иимэ хубилалтанууд лаб бэелүүлэгдэхэ hэн. Кабинедэй бүридэлдэ хубилалтануудые хэхэ шухала тухай сенатор мэдүүлээ. Л. Валенсые президентээр hунгахын тула СЦС гансал үгөөрөө оролдоно бэшэ, мүн тушаалhаа буухыень В. Ярузельскиидэ хандаhан хандалга доро парламентаринуудай гарые табюулна. 120 гаран сенаторнууд ба депутадууд энэ бэшэгтэ гараа табинхай.

НЬЮ-ЙОРК. Порт-Артур хотодо (Техас штат) США-гай тамужанай албан американ «Бей ойл» компаниин худалдажа абаhан хахад миллион шахуу баррелиин Ирак нефть баалалтаар гүрэндэ абаба. Үнгэрhэн понедельнигтэ — Иракhаа нефть худалдажа абалгые Американ хориhоной hүүлдэ нефть худалдажа абаhан дээрэhээнь энэ ашаан гүрэндэ абтаа гэжэ Хьюстонэй тамужанай албанай регионально управлениин түлөөлэгшэ Донна де Ла Торре заана.

ҺАЙХАН ЗОРИЛГОТОЙГООР

Бэгэ-Куналейн хүүгэдэй байшанда түрүүшынхиеэ ерэһэн хүн хоёр дабхар үнгэтэ байшангые, үргэн ехэ теплицэ, ягаан-ногоон үнгэтэй зунай гэрхэнүүдые, һалбаржа байгаа модо, сэсэрлигые хараад, үхибүүд ехэ һайнаар ажаһуунаб, эдээндэ хэрэгтэй юумэниинь хуу бии гээд һанахал. Теэд бү яарагты. Хубсаһан, эдеэ хоол, нааданхай гэхэ мэтын талаһаа үхибүүд гүйсэд хангагданхайшье һаа, эдээндэ түрэл гэрэй уни бутарма дулаахан ошон, эхын, аха, дүүгэй энхэрэл дутана.

Үншэн басагад, хүбүүдэй нюдэ руунь сэхэ харагты, сэдьхэлэйнь үбшэнгые тааха бээт. Эдэнэр түрэл гарэлай бэе бэедээ дүмүүхэн хандасые мэдэхэгүй аха дүүнэрбди гэжэ мэдэрхэгүй байнал. Эхэдээ хаюулагдаһан, орхигдоһон үхибүүн... Үлэн хооһон үхибүүгээ хүйтэн гэр соо хэдэн үдэр соо хаагаад, суурхалаад, архидажа ябашадаг эхэтэй, угышье һаа, гүлмэр үхибүүнэй хараһаар байтар эхыень һүхөөр сабшажа алаһан эсэгэтэй... Яагаад хүүгэдэй ухаан сэльхэл эдэ бүгэдые багтаахаб даа? Эдэнэрэй хүйтэрһэн зүрхые дулаагаар жэгнэхэ түрэл гэр хэрэгтэй. Ниитэ, хамта бэшэ, харин нэгэ хэды үхибүүнэй ажаһууха гэрнүүд.

Иимэ һанаан бодол Бага-Куналейн хүүгэдэй байшангай хүмүүжүүлэгшэдтэ уни мүндэлһэн юм. Энэнь мүнөө бодотоор бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Хоёр дабхар байшан хэдэн квартира болгогдон таһалагдана. Эндэ дүрбэн аха дүү Колокольчиковууд, тэндэ гурбан эгэшэ-дүүнэр Вислягууд ажаһууха...

Игэжэ эдэнэр шуһа мяхааһаа түрэл гээшэбди, бэе бэедээ хамһалсаха, нэгэнэйнгээ түлөө харюусалгатай байха ёһотойбди гэхэ мэтээр ажабайдалай жэяг заршамые мэдэрхэ болоно. Эндэ хүмүүжүүлэгдэһэн нэгэ хүбүүн томо болоод, өөрөө гэр бүлэтэй, эсэгэ болоходоо, үхибүүгээ харахадаа, ямаршье юумэ мэдэрнэгүйб, харюусалгаяашье ойлгоногүйб гээд хэлээ бэлэй. Тиимэ байхагүйнь тула хүмүүжүүлэгшэд ехэ юумэ хэнэ.

Гэр бүлын квартирануудые байгуулгада Арадай эрдэм һуралсалай министерство 20 мянган түхэриг, Бэшүүрэй, Бодонгуудай, «Сибирь», совхозууд, «Дружба», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд ба бусад эмхи зургаанууд горитой мүнгэ дамжуулаа. Байгша оной сентябриин 1-дэ үхибүүд гэр бүлын квартирануудта байрлахаар хараалагдана. Эдээндэ мүнгэ зөөрөөр туһалха гэбэлтнай, **Агропромбанкын Бэшүүрэй отделенидэ тусхай 14206 номерой счёт нээгдэнхэй.**

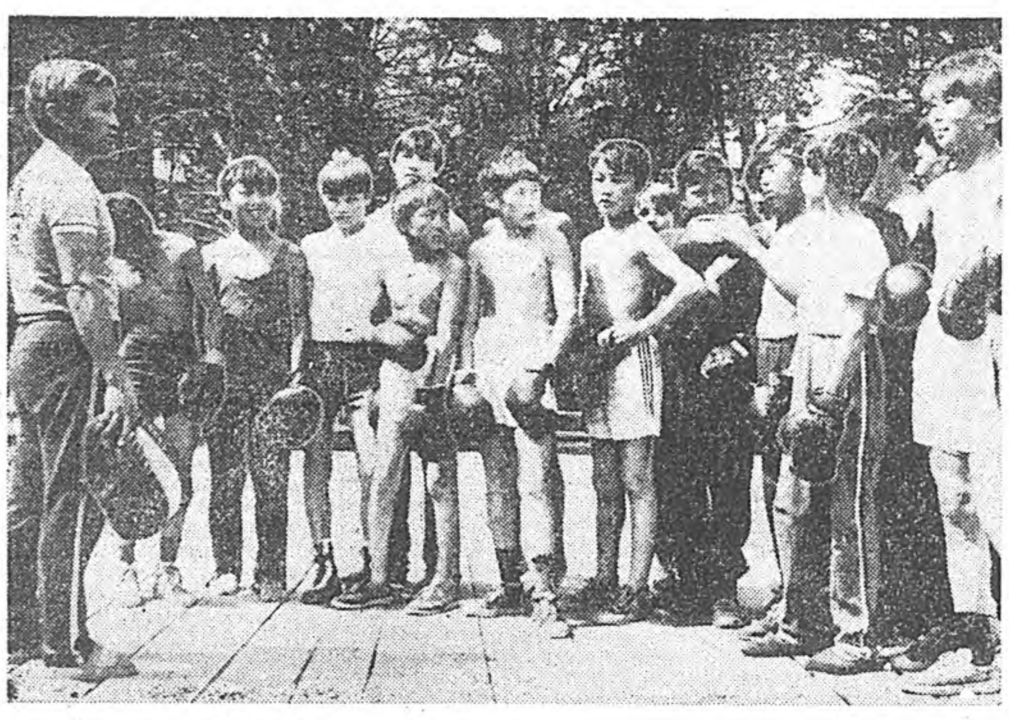
В. ПАНТЕЛЕЕВА.
Бэшүүрэй район.

ХОЛЫН ГҮҮРТЭНҮҮДТЭ

Баунтын районой Монгойн совхозой ажалшад үнгэрэгшэ үбэлһөө хойшо түбэй телевидениин хоёрдохи программа харадаг болоо бэлэй. Ажахы замбуулинтай холбоо тогтоодог «Москва» гэжэ телеаппаратура худалдан абажа, хамтадаа 45 мянган түхэриг гаргашалаа.

Холын гүүртэнүүдтэ байгшад яахаб? Гансал Бүгэндын ба Тоормын малшад телевизор хараха аргатай бэлэй. Гэбэшье һаяхан совхоз «Экран-ПР» гэжэ телеретрансляторнуудые олоор худалдан абажа, хонишодой үбэлжөөнүүдтэ тодхожо эхилбэ. Игэжэ Пүрхэн, Рабжиникитэ, Мээмэ, Жэбхэшэ гэжэ газарнуудта ретрансляторнууд тодхогдожо, сэнхир экран малшадай гэрнүүдтэ нособо.

А. ЦЫРЕНОВ.

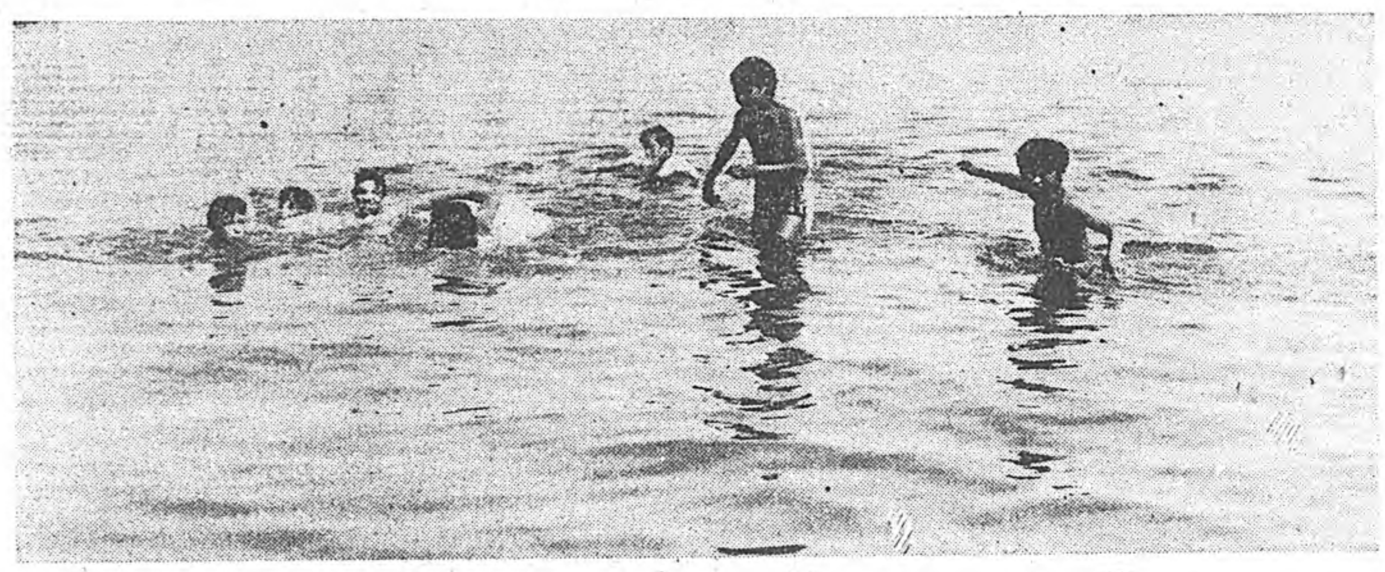

«ЭНХЭЛҮҮГ» ЛАГЕРЬТА

Эдиршүүлэй республиканска спортивна һургуулиин үхибүүд жэл бүри алдарта Байгалай эрьедэ «Энхэлүүг» гэжэ нэрэтэй спортивно-элүүржүүлгын лагерьта амардаг заншалтай. Түс лагерь Арадай эрдэм һуралсалай министерствын мэдэлэй юм. Буряад дайдын олон нютагуудһаа ерэһэн үхибүүд элдэб спортивна мүрысөөнүүдые, тэрэ тоодо бүхэсоюзна ба уласхоорондын мүрысөөнүүдые эндэ үнгэргэжэ, хүсэ тамираа дээшэлүүлнэ, һайнаар амарна. Һаяшаг Монголой Арадай Республикын эдир спортсменүүд ишээ ерэжэ, боксоор ба столой теннисээр манай үхибүүдтэй туралдаа.

ЭДЭ ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ түс лагериин ажабайдалай үдэр бүриин үзэгдэлнүүдые харанат: **1. Республикын ДЮСШ-гай ахалагша тренер, СССР-эй спортын мастер, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Д. Д. Бабудоржиев һоридог үхибүүдтэеэ; 2. Уһанда шунгахада аятай даа.**

В. ПЛУТТЫН фототекст.

ХҮБҮҮНДЭНЬ БАРЮУЛАГДАА

Павел Григорьевич Коваленко хоёр үхибүүтэй һамгаяа орхёод, фронт мордоо һэн. Нютагаймнай хүбүүн хатуу шанга тулалдаануудта барас шэнгеэр дайлалдажа, эрэлхэг габьяагаа ходо гэршэлдэг бэлэй. Тэрэ 5-дахи гвардейскэ армиин бүридэлдэ 47-дохи гвардейскэ полкдо стрелково батальоной командирай орлогшоор, капитан нэрэ зэргэтэй дайлалдаа юм. Польшын газар дайдые херхис эзэмдэгшэдһээ сүлөөлжэ ябахадаа, нэгэ хүдөө һууринай түлөө эбхэрһэн шанга байлдаанда алдалан унаа.

Дайнда унаһан П. Г. Коваленкын хүбүүн — Виталий Павлович Коваленко гэр бүлөөрөө мүнөө Мухар-Шэбэр һууринда ажаһуудаг. Һаяшаг эдээнэйдэ районой сэрэгэй комиссариадай түлөөлэгшэд ерэжэ, дүлэтэ жэлнүүдтэ эрэлхэг эсэгыень шагнаһан, тиигээд төөригдэһэн Улаан Тугай орден барюулха тухай дуулгаба. Игэжэ зоноор дүүрэһэн нютагай соёлой байшан соо баяр баясхалан оршон байдалда геройн хүбүүн Виталий Павлович Коваленкэдэ абынь үндэр шагнал хэтэ мүнхын хадагалаанда үгтэбэ.

Энэ дайшалхы орден дүшэн табан жэлэй һүүлээр лэ геройн үхибүүдые олоо байна. Гэр бүлын шэн зориг таһалдаагүй. Дайнай баатарай ашэ хүбүүн — Павел Витальевич Коваленко мүнөө Германида алба хэнэ. Гэртэхиндэнь хүбүүнэйнь һайнаар алба хэдэг, дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлэй талаар амжалтатай байдаг тухайнь мэдээсэһэн, баяр баясхалан хүргэһэн грамота командирнуудһаань ерэдэг.

П. БОГДАНОВ.
Мухар-Шэбэрэй район.

МВД-һээ МЭДЭЭСЭНЭ

Июлиин 30-һаа августын 6 хүрэтэр республика дотор 182 гэмтэ ябадал хэгдэбэ, 2 хүн алуулһан, 10 хүн хүндөөр гэмэлтэһэн, 4 эхэнэрые хүсөөр эдлэһэн, 12 хүндэ зорюута аһажа сохиһон, токоһон байна. Эрхэтэдэй зөөри хулгайлһан 81 ушар дайралдаа. Мүн энэ үе соо автотранспорт хулгайлһан 20, наркотическа бодосуудые хэрэглэһэн 7, милициин хүдэлмэрилэгшэдтэй үһэридэһэн 2 ба бусад гэмтэ ябадал хэһэн 11 ушар элирүүлэгдэһэн байна.

Июлиин 30-да Улаан-Үдэ хотодо ершодог «Простор» кооперативта урдань хүдэлдэг байһан Г. В. Душенков эндээ ерээд, эрхэтэн Б. гэгшын автомашина сооһоо 2800 түхэриг мүнгэтэй сүүмхыень хулгайлаад ябатараа баригдаа.

Прибайкалиин районой Зырянск тосхондо ажаһуугша сээжэ руугаа хутагаар хутагалуулһанхай июлиин 31-дэ Турунтаево тосхоной больницада асарагдаа һэн. Нютагай ПМК-гай тракторист В. К. Неродов архи уужа байхадаа, тэрэниие хадхаа гэжэ тодоруулагдаа.

Июлиин 31-дэ Татаурово станцида эрхэтэн А. И. Волосков хамта һуудаг эхэнэрээ, мүн тэрэнэй хүршэ Г. гэгшые һогтуугаар хутагаар хадхаад, баригдаба.

Августын 4-дэ хэдэн залуу хүбүүд мотоциклаар сэрэгэй частьда ерэжэ, БМП түхэлэй сэрэгэй машина жолоошоһоонь хутага харуулан айлгажа, буляажа абаад ябаһаар эндэ байһан майхан дайраһан байна. Тэндэнь байһан солдат Х. гэгшэ байра дээрээ наһа бараба. Буряадай хүдөө ажахын институдай студент Б. И. Цынжипов, Хяагтын совхозой хүдэлмэришэд Э. А. Цыренов, Б. Т. Банзаров, Б. В. Тугульдуров, 11-дэхи классай һурагша В. Д. Анчиков, хаанашье хүдэлдэггүй Б. В. Дондопов гэгшэд баригдаа. Тэдэнэр булта Бүрдүн тосхондо ажаһуудаг, һогтуу байһан байгаа.

Августын 6-да Бэшүүрэй совхозой механизатор В. Г. Цыренов һогтуугаар хэрэлдээд, Артём хүбүүгээ, мүн эрхэтэн В. Д. Трапезников гэгшые 16-дахи калибрай бүүгээр хүндөөр шархатуулаад, өөрыгөө алаһан байна.

Августын 5-да Улаан-Үдэ хотодо хамта архидаһанай һүүлдэ Улаан-Үдын мехлесхозой хүдэлмэрилэгшэ А. В. Киселев эрхэтэд Р. ба К. гэгшэдые хутагаар хедхаа, тиигэжэ тэдэнэй нэгэниинь байра дээрээ наһа бараа, нүгөөдэнь больницада оруулагдаа. Киселев баригданхай.

Энэл үдэр Улаан-Үдэ хотын Демьян Бедныи нэрэмжэтэ үйлсэдэ танигдаагүй эрэ хүн эрхэтэн А. гэгшын сеткэ буляажа абаһан байба. Тэрээн соо мүнгэтэй сүүмхэнь байгаа. Милициин патрульно-постовой албанай хүдэлмэрилэгшэд «Строитель» кооперативай хүдэлмэришэн А. А. Ананьевые бария.

Энэ үедэ республика дотор харгын-транспортна 21 гэнэ усал болобо. 4 хүн наһа бараа, 21 хүн, тэрэ тоодо 1 үхибүүн шархатаа.

20 түймэр гаража, 25.500 түхэригэй материальна хохидол арадай ажахыда хэгдэбэ.

Захиргаанай хуули гурим эбдэһэн 606 хүн Улаан-Үдэ хотын дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудта оруулагдаа.

Дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудта мэдээсэжэ, элдэб гэмтэ ябадал элирүүлхэ хэрэгтэ туһалдаг эрхэтэдтэ Дотоодын хэрэгүүдэй министерство баяр баясхалан хүргэнэ. Жэшээнь, үнгэрһэн хахад жэл соо «этигэл найдалай» телефоноор милицидэ ороһон дохёонуудаар 22 гэмтэ ябадал элирүүлэгдээ.

Буряадай АССР-эй МВД-гэй пресс-бүлэг.

СПОРТЛОТО

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

1990 оной августын 5-да үнгэргэгдэһэн 31-дэхи тиражай дүнгүүдые «Союзспортлото» согсолбо.

«45-һаа 6-ень тааха спортлото»: 1.207.678 билет ороо, зургаан номер (2 карточка) таагшад—9.057 түхэриг, табан номер (106 карточка) тааһан хүнүүд—341 түхэриг, дүрбэн номер (3.974 карточка) таагшад—13 түхэриг, гурбан номер (36.166 карточка) тааһан хүнүүд 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 12.985.312 билет ороо. Табан номер (20 карточка) таагшад—10.000 түхэриг, дүрбэн номер (5.358 карточка) тааһан хүнүүд—129 түхэриг, гурбан номер (175.675 карточка) таагшад 6 түхэриг абаха.

31-дэхи тиражай биледүүдээр, 22-дохиһоо 31-дэхи тираж хүрэтэр хабаадаһан 10 тиражай биледүүдээр шүүбэрикүүд августын 25-һаа 1990 оной сентябриин 25 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ТЕЛЕВИДЕНИ

АВГУСТЫН 13-һаа 19 ХҮРЭТЭР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Ан амитадай аймагта». 10.35—Фортепианна хүгжэмэй концерт. 10.55—Баримтата фильмүүд. 11.40—Кинопанорама. 13.10—Мультфильм. 13.30—Время. 16.30—Мультфильм. 16.45—Эскимосууд хатарна. 17.10—Хүүгэдтэ дамжуулга. 18.30—Эрдэм ухаанай һонин. 19.15—Баримтата фильм. 19.30—Время. 20.00—«Харгын аюулгүй байдалые сахиха». 20.30—«Село Степанчиково и его обитатели»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 22.35—«Месяц в Индии»—хроникально-баримтата фильм. 00.05—Юрий Антоновой дуунууд. 00.45—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — «Отшельники» — баримтата фильм. 9.50—Үхибүүдтэ уран һайханай богони фильмүүд. 11.00—Энэ гайхалтай дэлхэй. 12.20—«Наш умелец» — уран һайханай фильм. (ГДР). 13.40—«Польшын телевидени»—хүгжэмтэ дамжуулга. УЛААН-ҮДЭ. 17.30—«Одохо[н]...
манах. 18.30—...
журнал. 19.10—...
«Малина жэмх...
19.50—«Танай...
демик В. А...
рэмжэтэ Хяаг...
жэлдэ зорю...
жуулга. 20.5...
МОСКВА.
чойрсогты, ба...
Азербайджан...
22.15—Дамжу...
22.40 — «Стак...
һайханай филь...
23.45—Мэргэн...
хэйн чемпион...

ВТОРНИК, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Село Степанчиково и его обитатели»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 11.00—«Аяншалагшадай клуб». 12.00—Хүгжэмтэ дамжуулга. 12.20—Мультфильм. 12.25—Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.25—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 13.30—Время. 16.30—Мультфильм. 16.45—Конгын аялга дуунууд. 17.05—«Кот и клоун» — фильм-концерт. 17.50 — Пакистан тухай. 18.15—«Бидэ ба экономико». Россин экономикын хүгжэлтын замууд. 19.30—Время. 20.00—«Амар сайн, хүгжэм!» 20.30—«Село Степанчиково и его обитатели» —уран һайханай фильм, 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.30—Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 00.30—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Ангуудай цирк». 10.00—Ахалагша классайхидта уран зохёолой дамжуулга. 10.40—«Европын баяр». Югославида үнгэргэгдэһэн хүүгэдэй уласхоорондын фестиваль. 11.10—«Приключения Арслана» — үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. 12.15—Ритмическэ гимнастика. 12.45—«Семнадцать мгновений весны»—уран һайханай фильм. 5-дахи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.35—«Одохон» — киноальманах. 18.25—Байгал. 18.45—Лаба дена, Бурятия! Литвагай экспедициин ерэһэн тухай (буряадаар). ...үмэнэхи газа... Соносхолнууд... —«Амгалан н... шуулі». 21.0... дэлхэйн чемп... 21.45—Мэдээс... холнууд. 21.5... Флоренский... «Стакан воды»... фильм. 2-дохи... Мэргэн бууд... чемпионадай...

СРЕДА, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Село Степанчиково и его обитатели»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 11.05—Ксения Георгиади дуулаха. 11.30—Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 13.30—Время. 16.30—«Уянгата һайхан аялганууд». И. Штраус. 17.20—Мультфильм. 17.30—Үхибүүдтэ дамжуулга. 18.30—Инди тухай дамжуулга. 19.30—Время. 20.00—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 20.40—Арадай хүгжэмэй концерт. 20.55—И. Л. Андрониковой хөөрөөнүүд. 22.00—Время. 22.30 — Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 22.35—«Остров» —уран һайханай фильм, 1-дэхи сери. (Итали). 00.10—Бальна хатар гүйсэдхэгшэдэй уласхоорондын мүрысөөн.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Баримтата фильмүүд. 10.00—«Амар сайн, хүгжэм!» 10.45—Мультфильм. 11.05—«Приключения Арслана»—үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 12.10—«Кухонный разговор или монолог счастливой женщины»—баримтата фильм. 12.30—«Семнадцать мгновений весны»—уран һайханай фильм, 6-дахи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.30—«Одохон» — киноальманах. 18.30—«Эрхэтэн ба хуули». Буряадай АССР-эй бүрин эрхэтэ байлга тухай декларациин проектые зүб... 19.10—Байгал... гуримаар ажа... 20.30—Соносх... ВА. 20.40—«А... ты, багашуул... болоор дэлх... Эрэшүүл. 21.40... соносхолнууд... цветут»—бари... 23.05—«Балтоз... гриин телевиде... гэн буудалгаар... пионадай днев...

ЧЕТВЕРГ, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Остров»—уран һайханай фильм. 11.10—Баянистнуудай квартет наадаха. 11.20—И. Л. Андрониковой хөөрөөнүүд. 12.25—Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.25—Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 13.30—Время. 16.30—«Россин уйдхартай пейзаж». 17.15—Р. Вагнер. Оперонуудһаа хэһэгүүд. 18.10—Мультфильм. 18.35—«Хочу понять...»—Чернобыльдохи һандаралай хойшолонгууд тухай баримтата-публицистическэ видеофильм. 19.30—Шэнэ һонин. 20.00—НАТО—ОВД: Саашадаа юун бэ? 21.15—Смоленскын ород арадай оркестрэй концерт. 22.00—Время. 22.30—«Остров»—уран һайханай фильм, 2-дохи сери. 00.10—«Гласом моим» — фильм-концерт. 01.10—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Ахалагша классайхидта уран зохёолой дамжуулга. 10.35—Баримтата фильмүүд. 11.15—«Горя бояться—счастья не видать»—үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи сери. 12.20—Ритмическэ гимнастика. 12.50—«Семнадцать мгновений весны»—уран һайханай фильм, 7-дохи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.35—«Улаан. Шара. Ногоон». 18.05—Байгал. 18.25—20 жэлэй үнгэрөөд байхада... Ленинградай театрай, хүгжэм болон киногой институт дүүргэгшэдтэй уулзалга (буряадаар). 19.25—Байгал (буряадаар). 19.45—«Совэдүүд ба ажабайдал». Сотниково тосхоной мүнөөнэй байдал ба ерээдүй. 20.30—Соносхолнууд. МОСКВА. нойрсогты, ба... Баскетболоор... онат. Эрэшүүл... холнууд, мэдэ... —«Иегуди Ме... ба Ленинград... онууд...» 22.35... зовой ... фильм ... 23.05—«Сопот-9... хоорондын ... валь. Түрүүшы... шоһоо дамжу... һарлалгадань ... буудалгаар ... надай дневник...

ПЯТНИЦА, 17

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Остров»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 11.10—Мультфильм. 11.25—Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ. 12.25—«Неправдивая калина» —баримтата фильм. 12.45—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 13.30—Время. 17.15—Москвадахи хүүгэдэй дуунай конкурс. 18.00—«Свободная импровизация»—джазда дуратай элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд тухай баримтата фильм. 18.15—Индонезиин хатар. 18.45—Компьютертэй харилсаан. 19.30—Время. 20.00—Алас-Дурна хизаарта (Находко порт) экономическа сүлөө зоно байгуулха тухай. 20.30—И. Гайдн. «Сууряан». 20.45—Шухала асуудалаар репортаж. 20.55—«Дети греха»—уран һайханай фильм. 22.00—Время. 22.30—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35—МВД мэдээсэнэ. 22.45—Хүгжэмтэ дамжуулга. 23.15—«Харгаа бодол» гэһэн программын тусхай дамжуулга. Америкын ородууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20—С. Прокофьева, И. Токмакова. «Стрела Робин Гуда»—Совет Армиин Түбэй академическэ театрай фильм-зүжэг. 11.15—Ород арадай дунууд. 11.25—«Горя бояться—счастья не видать»—үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 12.30—«Семнадцать мгновений весны»—уран һайханай фильм. 8-дахи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.30—Мультфильмнүүд. 18.00—«Слово о человеке»—баримтата фильм. 18.30—«Сагай сууряан». ... хореографичес... багшанартай ... Буряад орон... МОСКВА. ... нойрсогты, ба... «Доктор Сарч... энхые хүсэнэб... римтата филь... на хүгжэмэй к... Бултанай эрхил... —«Сопот-90» г... рондын эстра... 2-дохи үдэр. 3... —00.25—Мэргэн... дэлхэйн чемпио...

СУББОТО, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Эжы, аба бидэ гурбан». 10.05—Жэлэй дүрбэн саг. Август. 11.05—Татаарай АССР-эй Гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин концерт. 11.45—НЛО: Бельгиин гурбалжан. 12.15—«Душа, восстань, чтоб потрудиться...» — баримтата фильм. 12.55—Худалдаа наймаанай һонин. 13.25—«П» тэмдэгтэй. Эрдэм дэлгэрүүлгын программын хуудаһануудаар. 14.25—«Бурда моден» дурадхана. 14.55—«Дорога в школу—үхибүүдтэ фильм. (ГДР). 15.25—Полтавын уран һайханай музей. 15.50—Мультфильмнүүд. 16.30—Американ киногой хуудаһануудаар. Киноконцерт. 17.35—СССР-эй Гүрэнэй камерна оркестрэй концерт. 18.40—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.25—Шухала асуудалаар репортаж. 19.35—«Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона»—уран һайханай фильм. «Сокровище Агры». 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.30—СССР-эй правительства. 22.40—Ехэшүүлдэ мультфильм. 23.00—ССР Союзай ГАБТ-да СССР-эй арадай артист В. Васильевай зохёохы үдэшэ. 00.25—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика, 9.20—«Сын Оки»—хүгжэмтэ фильм. 10.45—У. Сароян. «Не уходи рассерженным»—зүжэг. 13.50—Мультфильм. 14.00—Баскетболоор дэлхэйн чемпионат. Эрэшүүл. 15.30—«Совет Росси»—видеоканал. 18.00—«Дезертир»—уран һайханай фильм. 19.10—Автомобильна... баримтата. фил... Ород хэлэн. 20... на благо»—бар... 20.55—Мэдээсэл... нууд. 21.00—«А... согты, багашуу... вый день» бу... 22.00—Время. ... 90» гэһэн улас... традна фестив... үдэр. Забһарла... —Мэргэн бууда... чемпионадай д... «Гибель 31-го ... һайханай филь...

ВОСКРЕСЕНИ, 19

СССР-эй АГААРАЙ ФЛОДОЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Бултанай эрхилхэ спорт. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—Эртэ үглөөнһөө. 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай программа. 12.30—«Дэлхэйе тойрон»—альманах. 13.30—«Элүүр энхэ байлга». 14.15—«Монография», «Цирк для моих внуков»—уран һайханай фильм. 15.25—Японой хүүгэдэй «Маримба Понес» ансамблиин концерт. 15.55—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 16.05—Валерий Леонтьев Индидэ. 17.00—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 18.15—Бултанда хабаатай педагогико. 19.15—«Легкие шаги»—уран һайханай фильм. 20.50—Свирелеэр ба жалейкээр наадаха. 20.55 — «Безымянный замок» — 6 серитэй уран һайханай фильм 1-дэхи сери. (Венгри). 22.00 — Время. 22.30 —«Сопот-90» гэһэн уласхоорондын эстрадна фестиваль. Гала-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты». 9.20—«Варианты будущего»—«Элшэ хүсэнэй хараа шугам» гэһэн циклһээ баримтата фильм. 5-дахи фильм. 10.30—Уран зохёолой дамжуулга. 10.50—Режиссер И. Беляевай фильмүүд. «Ярмарка», «Звонкая сторона». 11.55—Мультфильм. 12.10—«КВН-90». Днепропетровскын гүрэнэй университедэй болон Киевэй политехническэ институдай командануудай уулзалга. 14.00 — Баскетбо... чемпионат. Эр... «Совет Росси... 18.00—Уласхоор... лэл. 19.00—Ба... аккордеонистну... 20.25—«Объекти... галан нойрсог... 21.15—Мэдээсэл... нууд. 21.20—Бо... тухай. 22.00—... «Горы дымят»—... фильм. 1-дэхи, ... 00.55—Мэргэн б... хэйн чемпиона...

Сэнхир экран

ВОСКРЕСЕНИ, 12

БАРИЛГАШАНАЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Бултанай эрхилхэ спорт. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—Эртэ үглөөнһөө. 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаагай дамжуулга. 12.30—Аяншалагшадай клуб. 13.30—Элүүр энхэ байлга. 14.15—Хүгжэмтэ киоск. 14.45—«Пеппи—длинный чулок»—үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 15.50—Полтавын уран зурааша Леонид Гусагай дневнигһээ. 16.00—Урдань дайшалхы шагналнуудаар шагнагдаагүй Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай ветеранууд тухай. 16.30—Хүгжэмэй «Мастера России» гэһэн ород оркестрэй концерт. 17.35—Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 18.30—«Марафон-15». 20.00—Мультфильм. 20.30—«Мост в тишину»—уран һайханай фильм. (США). 22.00—Время. 22.30—Эстрадна дуу гүйсэдхэдэг залуушуулай «Ялта-90» гэһэн Бүхэсоюзна V телеконкурс. Лауреадууд болон дипломантнуудай гала-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Зарядкада зогсогты. 9.15—Арадай хүгжэмэй концерт. 9.30—Москвадахи эб найрамдалай уласхоорондын марафон. 12.00—Ахалагша классайхидта уран зохёолой дамжуулга. 13.30—«Хани харилсаан»—видеоканал. 17.00—«Аяншалагшадай клуб». 18.00—«Совет Росси»—видеоканал. 20.30—Мультфильм. 20.50—Эди шэдиин фольклорой «Диво» ансамбль. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15—«Россин уйдхартай пейзаж». 22.00—Время. 22.30—«Варшавские голуби»—уран һайханай фильм (Польшо). 23.40—Мэргэн буудалгын спортоор дэлхэйн чемпионадай дневник.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Ниитын адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ харюусалгатай хаһа республикын ажахынуудта түлэг ябуулагдажа байна. Энэ шухала хэрэгэй ямараар ябуулагдажа байһан тухай хөөрэһэн репортаж болон мэдээсэлнүүдые газетэ номерһоо номерто толилжо үргэлжэлһөөр. Журналист Н. Дегтяревой «Ажалшадай харюусалгатай хаһа» гэжэ гаршагтай репортаж номерой нэгэдэхи хуудаһанай нээлтэ дээрэ байха. Ивалгын совхоз-техникумэй Д-Б. Бадмацыбиковэй хүтэлбэрилдэг звено... оролдосото а... энэ репортаж...

Байгша оной... Улаан-Үдэ х... асуудалаар ула... позиум үнгэр... дай геологи... ахамад эрдэм... шэ, геолого-м... дэмэй доктор ... Литвиновский... интервью.

Мүнөөдэр ... үдэр. Журнал... ев Ц. Цырен... торепортаж.

Реда...
Р. Б. Г...

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
Гастроли Душанбинского государственного русского драмтеатра им. Вл. Маяковского. Таинственный гость—в 12, Генералы в юбках—в 19.

«Дружба»
Таинственный остров—в 9-30, 109-ый идет без остановки—в 11-10, 13, 15, 19-10, 21, Кокон—в 17.

«Родина»
Мультфильмы—в 10, 16-20, Преступление Антуана—в 12, 13-50 (удл.), 18-10, 20, 21-40.

«Прогресс»
Красный зал—Роман с камнем—в 10, 12-10, 14-20, 16-30, 18-40, 20-50. Зеленый зал—Большой — в 10, 12-10, 14-20, 16-30, 18-40, 20-50.

«Октябрь»
Красный галст... та на единор... И придет то... 14-30, 18-10, 2...

«Восток»
Ко мне, Мухт... декс молчани... 18, 21.

«Аршан»
Хитрая задачк... чения гайду... Частный детек... ция «Коопера...

ДК «Текстиль...»
Замужем за м...

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР Директор 2-40-45
Заказ № 185.